

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки,
управління та адміністрування

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ
Гарант освітньої програми

_____ Неізнестна О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 20____ року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

освітньої програми «Фінанси, банківська справа і страхування»

на тему: «Стратегія управління активами і пасивами комерційного банку»

Виконав:

здобувач вищої освіти

Крапівін Олег Олегович
(прізвище, ім'я, по-батькові)

_____ (підпис)

Керівник:

Доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
к.е.н., доц. Неізнестна О.В.
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Засвідчую, що у кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Форма здобуття вищої освіти Заочна
Ступінь магістр

Освітня програма 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

_____ О.В Неізнана

підпис

«_____» _____ 20__ р.

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
Крапівін Олег Олегович

1. Тема роботи «Стратегія управління активами і пасивами комерційного банку»

Керівник роботи Неізнана О.В., к.е.н., доцент

затверджені наказом по університету від 28.08.2021р. № 328-с

2. Строк подання студентом роботи «01» грудня 2021 р.

3. Вихідні дані до роботи: наукова і періодична література з теми дослідження, данні мережі Internet, підручники, навчальні посібники, фінансова звітність

4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити: 1) Теоретико – методичні основи управління активами і пасивами комерційного банку. 2) Загальна характеристика та визначення його місця в банківській системі України.3) Аналіз стану ефективності управління активами та пасивами.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): таблиці, схеми, рисунки

6. Дата видачі завдання «30» серпня 2021р.

7. Календарний план

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір напрямку дослідження, аналіз бази та літературних джерел, визначення об'єкту, предмету та завдань дослідження. Формулювання, обґрунтування та затвердження теми кваліфікаційної роботи	до 28.08.2021	
2	Аналіз та узагальнення теоретичних розробок теми кваліфікаційної роботи	до 19.09.2021	
3	Опис методики дослідження предмету кваліфікаційної роботи	до 11.10.2021	
4	Апробація методики аналізу предмету кваліфікаційної роботи	до 01.11.2021	
5	Формування висновків та рекомендацій щодо розв'язання проблеми, встановлених в результаті аналізу	до 22.11.2021	
6	Оформлення та представлення роботи на кафедрі	до 29.11.2021	
7	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність тексту	до 02.12.2021	
8	Оформлення презентаційних матеріалів, проходження нормоконтролю	до 06.12.2021	

Здобувач ВО

(підпис)

_____ Крапівін О.О

Керівник роботи

(підпис)

_____ Неівестна О.В.

РЕФЕРАТ

Загальна кількість в роботі:

Сторінок __ ,   Рисуноків __ ,   Таблиць __ ,   Додатків __ ,
графічного матеріалу _____,   використаних джерел __

- Об'єкт дослідження: процес формування та імплементації стратегії управління активами та пасивами.
- Предмет дослідження: теоретико-методичні та практичні аспекти удосконалення стратегії управління активами і пасивами комерційного банку.
- Мета дослідження: обґрунтування теоретичних і методичних засад інтегрованого управління активами і пасивами банку та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення інструментарію УАП на прикладі АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
- Методи дослідження: методи управління структурою балансу , методи структурного балансування портфелів активів і пасивів, метод управління гепом, метод модифікованого гепу, абстрактно-логічний метод; методи порівняльних характеристик; аналізу і синтезу; статистичні методи.
- Основні результати дослідження: обґрунтувати управління процентним та валютним ризиками банку в процесі управління його активами і пасивами АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
- Ключові слова: активи , пасиви, ГЕП, структура, управління

ВСТУП

Складність і багатогранність процесу управління банком потребує комплексного підходу, що передбачає нерозривну єдність активів і пасивів, доходів і витрат, які є взаємозалежні та взаємообумовлені. Запровадження такого підходу потребує розробки методології та інструментарію комплексного управління активами і пасивами.

Кризові явища, які супроводжували економіки України впродовж останніх років призвели до того, що частина банківських установ припинила свою діяльність у результаті збитковості та неплатоспроможності. Така участь, напевне, могла стосуватися і Приватбанку, якби не втручання держави.

Вищенаведене підтверджує те твердження, що управління активами та пасивами комерційних банків має важливість, а обрана тема магістерської роботи є актуальною.

Дослідження процесів управління активами та пасивами комерційного банку розглядається у працях таких вчених, як: Бланк І.А., Волкова І.А., Герасимович А.М., Демчук Н.І., Калініна О.Ю., Кириченко О.А., Криклій О.А., Мороз А.М., Парасій-Вергуненко В.І., Примостка Л.О., Ревич М.Я, Савлук М.І. та ін. Разом з тим, сьогодні суттєвої конкретизації потребують питання формування методичного інструментарію аналізу та оцінки активів та пасивів банку з урахуванням їх комплексного впливу на діяльність банку.

Метою дослідження є обґрунтування та розробка науково-методичних основ стратегії управління активами і пасивами комерційного банку, розкриття змісту управління фінансовими потоками для реалізації комплексного управління активами і пасивами на основі використання комплексу аналітичних процедур з урахуванням системи показників та критеріїв їх оцінювання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- поглибити розуміння економічної природи і сутності управління активами та пасивами в банківських установах та їх сучасної ролі у фінансовому забезпеченні ефективності банківської діяльності; дослідити методичні підходи щодо оцінки стратегії управління активами та пасивами банку; розкрити теоретичне підґрунтя концептуальних засад стратегії управління активами та пасивами банку;

- дослідити та проаналізувати банківські активи та пасиви на прикладі АТ КБ «Приватбанк»; визначити їх місце у забезпеченні фінансової стійкості банку; оцінити ефективність активних і пасивних банківських операцій АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;

- розробити пропозиції щодо підвищення ефективності управління активами та пасивами АТ КБ «ПРИВАТБАНК» з наведенням методичних рекомендацій і практичних розрахунків.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти підвищення ефективності стратегії управління банківськими активами та пасивами.

Об'єктом дослідження є процес формування та імплементації стратегії управління активами та пасивами АТ КБ «ПРИВАТБАНК».

Методичною основою роботи є основні положення економічної теорії, методи наукового пізнання та фінансового аналізу. Зокрема, в процесі виконання поставлених завдань використовувалися: абстрактно-логічний метод; методи порівняльних характеристик; аналізу і синтезу; статистичні методи.

Практична цінність роботи полягає в розробці методики модифікованого гепу для оцінювання впливу процентного ризику на прибуток банку, який базується на поняттях процентного спреду, чутливості активів і пасивів банку, дюрації, та дозволяє виробити управлінські рішення з метою корегування можливих фінансових втрат.

Інформаційна база дослідження – законодавчі акти та нормативно-правові документи, підручники, фінансова звітність банків, статистичні періодичні видання, фахові видання з економіки.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
1. Теоритичні основи стратегії управління активами та пасивами банку.....	
2. Загальна характеристика АТ КБ «ПРИВАТБАНК» та визначення його місця в банківській системі України.....	
3. Аналіз стану ефективності управління активами та пасивами АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	
ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	

1. ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ БАНКУ

Керівний склад банків усвідомлює, що подальше успішне функціонування залежить від вибору раціональної стратегії розвитку та формування портфеля активів та пасивів. Сучасний розвиток економіки країни спрямований на формування ринкових відносин, у яких комерційні банки займають провідне місце. Являючись фінансовими посередниками та перебуваючи у тісному взаємозв'язку з державою, суб'єктами господарювання та населенням, комерційні банки забезпечують рух грошової маси.

Сьогодні характеризується спрямуванням банківської системи на підвищення прибутковості своєї діяльності і подолання кризових явищ.

Сучасні банківські установи забезпечують виконання широкого спектру банківських операцій і послуг. Як будь-який господарюючий суб'єкт, незважаючи на особливості і специфіку функціонування, комерційні банки мають на меті отримання прибутку, його максимізацію та забезпечення ефективної банківської діяльності. Саме ця ефективна діяльність характеризується поняттям прибутковості.

Виходячи з вищенаведеного визначено, що дослідження активних та пасивних операцій комерційного банку та розгляд процесів управління ними відіграє важливе значення.

Усвідомлюючи важливість даних процесів, вважаємо за потрібне провести всебічний аналіз понятійних термінів, які входять до складу системи управління активами та пасивами.

Отже, необхідно розглянути основні теоретичні аспекти та підходи до визначення поняття «управління активами та пасивами банку», які досліджувались в наукових працях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених економістів.

Деякі автори розглядають дану дефініцію як позитивний результат діяльності банку, розрахований як різниця між усіма доходами та усіма витратами понесеними банком. Економічна категорія, яка відображає економічні відносини, що складаються між комерційними банками і суб'єктами підприємницької діяльності з приводу надання їм тимчасово вільних коштів за умови повернення й оплати за користування ними та інших послуг.

О. Лаврушин під управлінням активами та пасивами розуміє «процес формування та наступного регулювання такої структури активів та пасивів балансу банку, яка забезпечить досягнення відповідних стратегій й цілей фінансового менеджменту» [4, с. 370].

Дотримуються даного підходу й російські видатні вчені Г. Панова, О. Ширінська, котрі зазначають наступне: «Під процесом управління активами та пасивами банківських установ розуміємо скоординований процес управління вимогами та зобов'язаннями кредитної установи, тобто всім балансом, а не окремими його частинами» [2, с.135].

Виходячи із вище зазначеного, заслуговує на увагу підхід видатного вченого-економіста Дж. Сінкі, який стверджує: «що процес управління

активами та пасивами полягає в тому, що він поєднує окремі аспекти управління банківським портфелем в один скорегований процес при цьому основним завданням управління активами та пасивами виступає управління всім банківським балансом, а не окремими його частинами, враховуючи альтернативні ставки процента й ліквідності. На короткостроковому періоді управління активами та пасивами банку націлено на ставку процента, а в довгостроковій перспективі – на ринкову цінність власного капіталу. Основним напрямом управління активами та пасивами банку повинен бути процентний ризик» [12, с.392].

І. Ларіонова доповнює визначення поняття управління активами та пасивами банків: «яке полягає в рівноважному процесі управління між прибутком та ризиком шляхом встановлення нейтральності по відношенню до зміни ставок, ринкових коливань, операційних та комерційних ризиків. Основна увага при управлінні на короткостроковому інтервалі приділяється показникам, які отримані на основі балансових даних, на довгостроковому інтервалі основний акцент переноситься на максимізацію ринкової вартості капіталу» [16, с.45].

Представлена вище точка зору була розглянута такими вченими як І. Сало та О. Криклій, під управлінням активами та пасивами банків розуміють: «основний процес, у межах якого банки планують і реалізують свої доходи та контролюють притаманні їм діяльності ризики» [17, с.188].

Т. Корнієнко визначає, що: «управління активами та пасивами банку – цілеспрямований, динамічний процес скоординованого управління активами і пасивами банку з позицій ризику та доходності» [19, с.14-17].

Даного підходу дотримується вітчизняний вчений-економіст В. Міщенко, який визначає наступне: «Управління активами та пасивами банку як процес управління, спрямований на залучення максимально допустимого обсягу ресурсів та їх розміщення в максимально дохідні активи, що мають потрібний рівень ліквідності і обмежений рівень ризику. При цьому керівництво банку має прагнути максимізувати поточну вартість активів й оптимізувати кінцеві фінансові результати» [22, с.165]. Варто зауважити, що значної уваги заслуговує висловлювання вченого Ж. Довгань, яка розглядає «управління активами та пасивами банку як цілеспрямований процес, як якісний показник, що відображає зміни обсягів банківської діяльності, рівня використання ресурсів та поєднує в собі всі аспекти діяльності банку». Направлений на формування максимально допустимого обсягу ресурсів (як власних, так і залучених) з метою отримання максимальної доходності, контролем за достатністю власного капіталу, визначення політики банку в сфері управління ліквідністю й ризик-менеджменту [22, с.64-67]. Деякі трактовки зазначеної дефініції наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Узагальнення підходів щодо визначення сутності поняття «управління активами і пасивами банку»

Автор, джерело	Зміст визначення
Кириченко О.А. [2]	Полягає в формуванні стратегії і здійсненні заходів, які приводять структуру балансу у відповідності з його стратегічними програмами
Косова Т.Д. [18]	Передбачає усесторонню координацію між операціями по залученню і розміщенню ресурсів з метою оптимізації чистого доходу при мінімізації ризику зменшити або втратити ліквідність, ризику недостатності власного капіталу і процентного ризику
А.М. Герасимович [1]	Означає вибір такої стратегії управління, яка б забезпечувала досягнення цільової прибутковості, визначеною метою розвитку банку та мінімізувала б ризики
О.В. Дзюбко [7]	Це цілеспрямований динамічний процес постійного регулювання структури активів і пасивів банківського балансу як єдиної системи, направлений на оптимізацію показника ризик/прибутковість у відповідності до визначених цілей
Л.О. Примостка [40]	Це скоординоване управління фінансами банку, в процесі якого через узгодження управлінських рішень та досягнення певних пропорцій між активними і пасивними операціями досягається кілька цілей, таких як підвищення прибутку, зниження ризиків, аналіз і контроль за ліквідністю, управління спредом
Мешеряков А.А. [20]	Це формування структури банківського балансу. При чому при управлінні активами і пасивами вирішується питання управління ризиками, прибутковістю та ліквідністю
Парасій Вергуленко І.М. [29]	Це управління фінансовими ризиками будь-якої фінансової установи. Управління активами та пасивами – це формулювання стратегій та вжиття заходів щодо максимізації довгострокових доходів акціонерів, скоригованих на управління ризиками
В.С. Стельмах В.І. Міщенко [22]	Спрямоване на залучення максимально допустимого обсягу ресурсів та їх розміщення в максимально дохідні активи, що мають потрібний рівень ліквідності й обмежений рівень ризику
Васюренко О.В. [9]	Це вид діяльності, що фактично являє собою формування заходів, які приводять структуру банківського балансу у відповідність із його стратегічними цілями і програмами
Національний банк України [14]	Це діяльність банку щодо проведення фінансових операцій з метою підтримання ліквідності, оптимізації ризиків його комерційної діяльності, хеджування таких ризиків, коригування валютних позицій банку, здійснення операцій, що належать до інвестиційної та фінансової діяльності банку

Отже, аналіз сутності активів та пасивів показав, що це розглядається науковцями як з кількісної, так і з якісної сторони. Було враховано при аналізі прибутковості комерційного банку прибуток будь-якого суб'єкта

господарювання, у тому числі й комерційного банку, має певну роль та виконує відповідні функції. [17]

У роботі визначається, що у ході діяльності банку виникає безліч доходів і витрат, основними з яких є: процентні доходи та витрати; комісійні доходи та витрати; результат від торговельних операцій; інші операційні доходи та витрати; непередбачені доходи та витрати; податок на прибуток та інші. Прибуток комерційного банку формується в операційній, інвестиційній і фінансовій діяльності. На основі розглянутої теорії про сутність прибутку банку проведемо дослідження сутності прибутковості. Розуміння прибутковості комерційного банку в науковій літературі Існує багато різноманітних думок, поглядів і визначень з боку вітчизняних та зарубіжних науковців. Особливістю фінансової діяльності банку, на відміну від підприємства, є те, що ці діяльність є формою забезпечення розвитку банку як фінансового посередника та обсяги якої напряму залежать від організаційно - правової форми власності банківської установи. Крім того, в процесі здійснення фінансової діяльності виникають особливі види ризиків (ліквідності, втрати фінансової стабільності, інвестиційні).

Таким чином, представлені вище теоретичні аспекти щодо трактування економічного змісту поняття «управління активами та пасивами банків» більшістю вчених визначається як цілеспрямований процес управління, при якому здійснюється ефективне формування та використання активів та пасивів при дотриманні певних нормативів з визначенням пріоритетної стратегії банку.

Бажано, дотримуючись певних нормативів прагнути до збільшення прибутковості та враховувати певний функціонал активних і пасивних операцій.

Узагальнюючи підходи до зазначених термінів і враховуючи сучасний стан банківської системи країни, можна визначити певний ряд завдань, які стоять перед менеджментом в банку.

Встановлено, що досягнення основної мети банку в сфері управління активами та пасивами можливе лише при реалізації конкретних завдань на які спрямований процес управління й наведені на рис. 1.1.

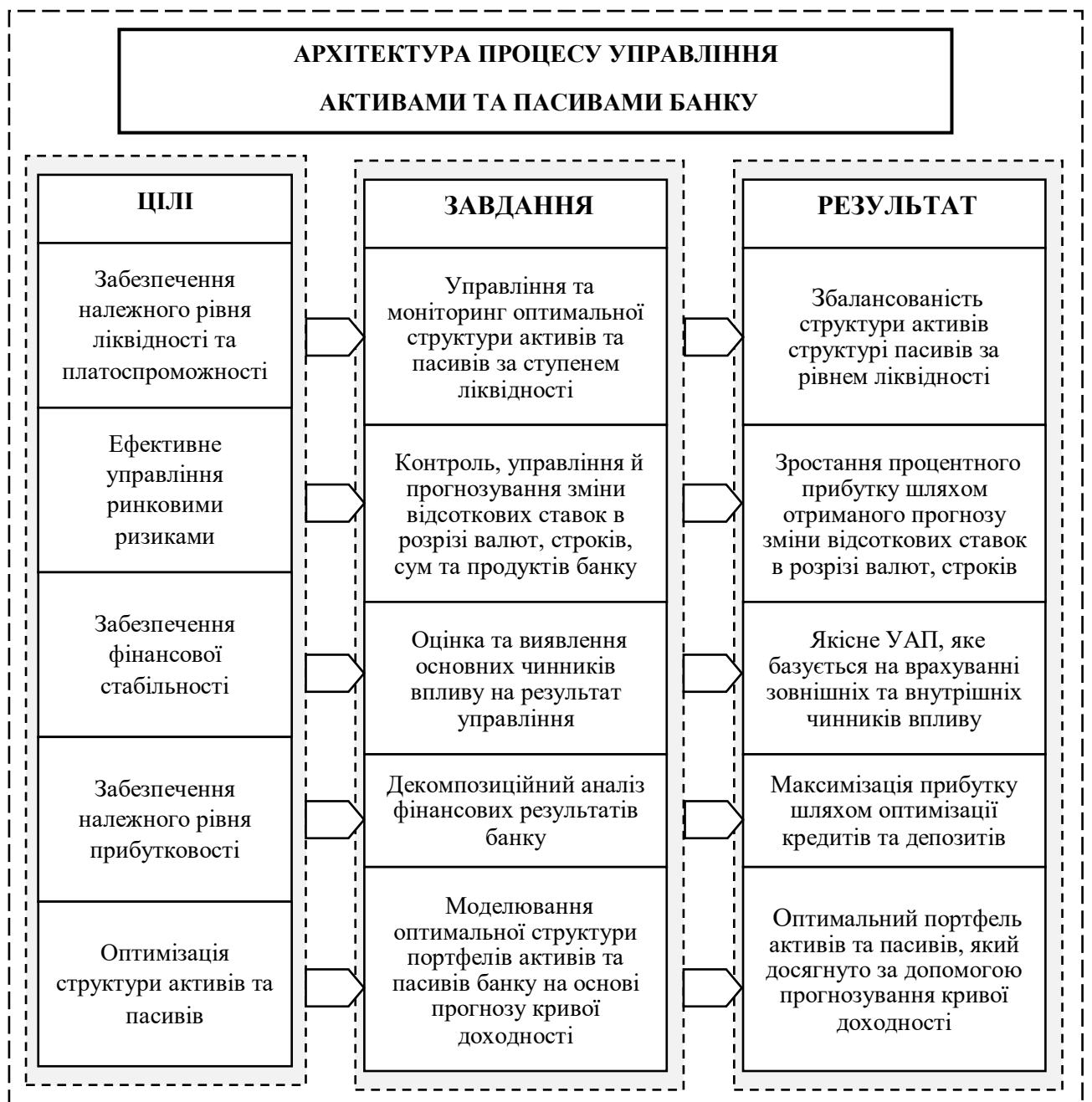

Рисунок 1.1 – Структурно-логічний зв'язок процесу управління активами і пасивами банку

З представлено вище, доречно розглянути специфіку і структуру банківських операцій, зокрема активних та пасивних.

Необхідно також відмітити, що прибутковість комерційного банку є періодично відновлюваною його можливістю, а також гарантією його кредитоспроможності. Висока прибутковість банку говорить про його можливість вчасно вийти із скрутного фінансового становища, якщо таке може бути. Отже, прибутковість комерційного банку це індикатор міцності його фінансового стану. Зважаючи на це, необхідно приділити увагу визначенню показників прибутковості банку.

Активи банківської установи формуються за рахунок залучених, позичених та власних ресурсів. Можна надати визначення і сконструювати загальний підхід щодо активних операцій банку. Активи це – наявні у банку ресурси, які вкладено у кредити, депозити, інвестиції, основні засоби, а також у товарно-матеріальні цінності та їх оптимізація.

Аналіз прибутковості комерційного банку має на меті визначення показників, які її характеризують, та виявлення причин їх зміни. За результатами аналізу у комерційному банку приймаються необхідні управлінські рішення. Показники, які дозволяють оцінити якість того чи іншого процесу (наприклад, показники прибутковості дозволяють оцінити якість витрачання коштів банком, які необхідні для отримання прибутку). Порівняльний (просторовий) аналіз - це внутрішній аналіз порівняння зведених показників філій, представництв, підрозділів тощо; зовнішній аналіз порівняння зведених показників банку з показниками конкурентів, із середніми показниками по банківській системі країни.

Прибутковість активів визначає межі і темп зростання власного капіталу за рахунок реінвестування прибутку. Таким чином, даний показник лежить в основі темпів стійкого зростання організації, її здатності розвиватися за рахунок внутрішнього фінансування.

Відповідно до законодавства, банківські установи мають право здійснювати тільки ті активні операції (рис.1.2), на які їм був наданий письмовий дозвіл НБУ.

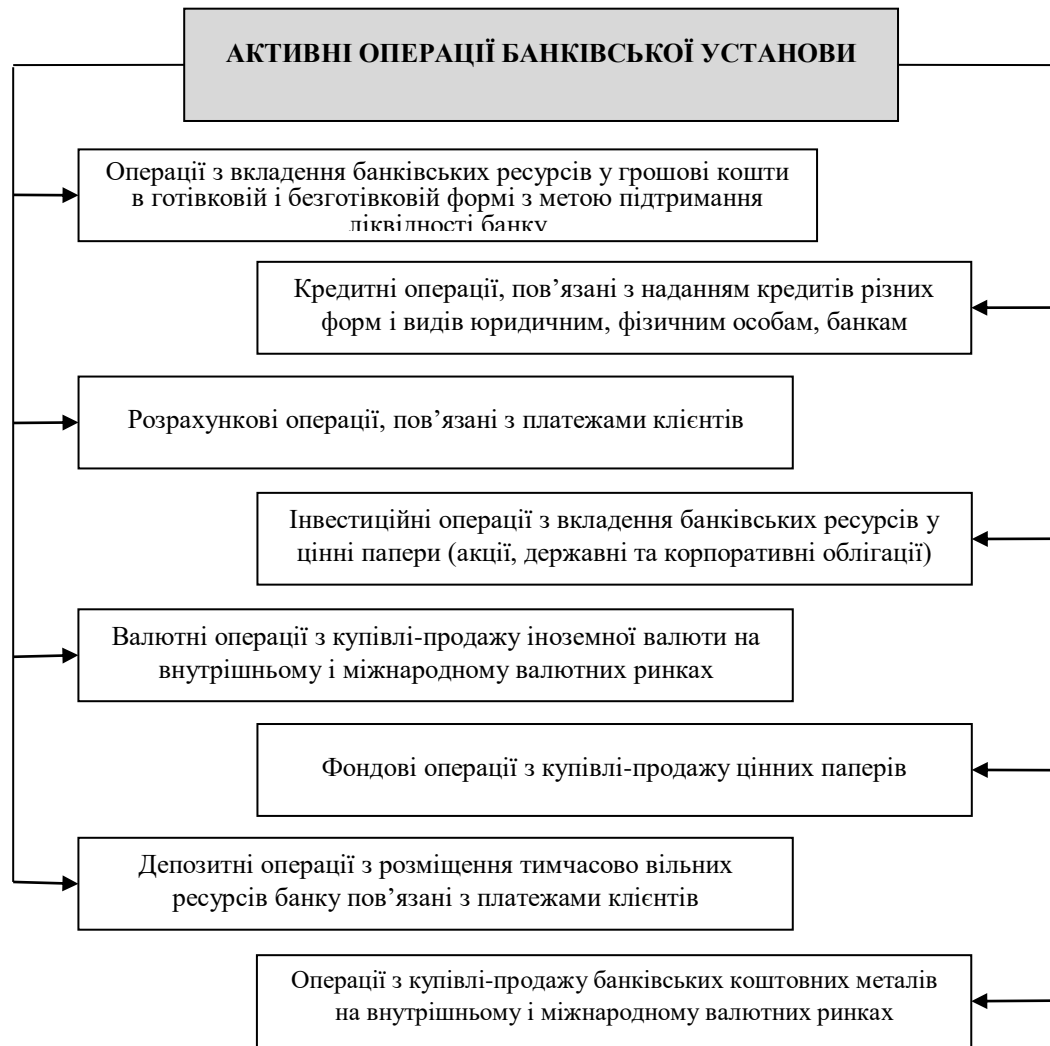

Рисунок 1.2. – Активні операції, які може здійснювати банківська установа

Перейдемо до характеристики пасивних операцій банку, як ресурсу, яким володіє банківська структура в повній мірі та за рахунок якої створено саму структуру. Можемо визначити, що пасиви, це саме капітал і зобов'язання, тобто це ресурси які складаються із власних і позикових. Зазначимо форми, в яких можуть здійснюватися пасивні операції: залучення коштів на депозитні рахунки – поточні, строкові, ощадні та інші; недепозитного залучення коштів: одержання позичок на міжбанківському ринку, позичок НБУ, випуск банківських облігацій, векселів та інших зобов'язань(рис. 1.3).

Таким чином, визначивши категорійний апарат і окресливши притаманні їм властивості, можна будувати архітектуру управління такими важливими ресурсами банківської установи, як активи та пасиви. Розглянемо детальніше методи, функції та структуру, яка визначає формування стратегії управління активами та пасивами.

Банківські установи використовують всі можливі стратегії, методи та інструменти управління активами та пасивами, задля досягнення поставлених цілей та завдань. Можна стверджувати, що вірно обрана стратегія забезпечить

підвищення фінансових результатів діяльності банку, але при прийнятті превентивних заходів задля мінімізації ризиків.

Характеризуючи стратегію управління активами та пасивами банківської установи як поняття, визначимо основні етапи її формування (рис. 1.4).

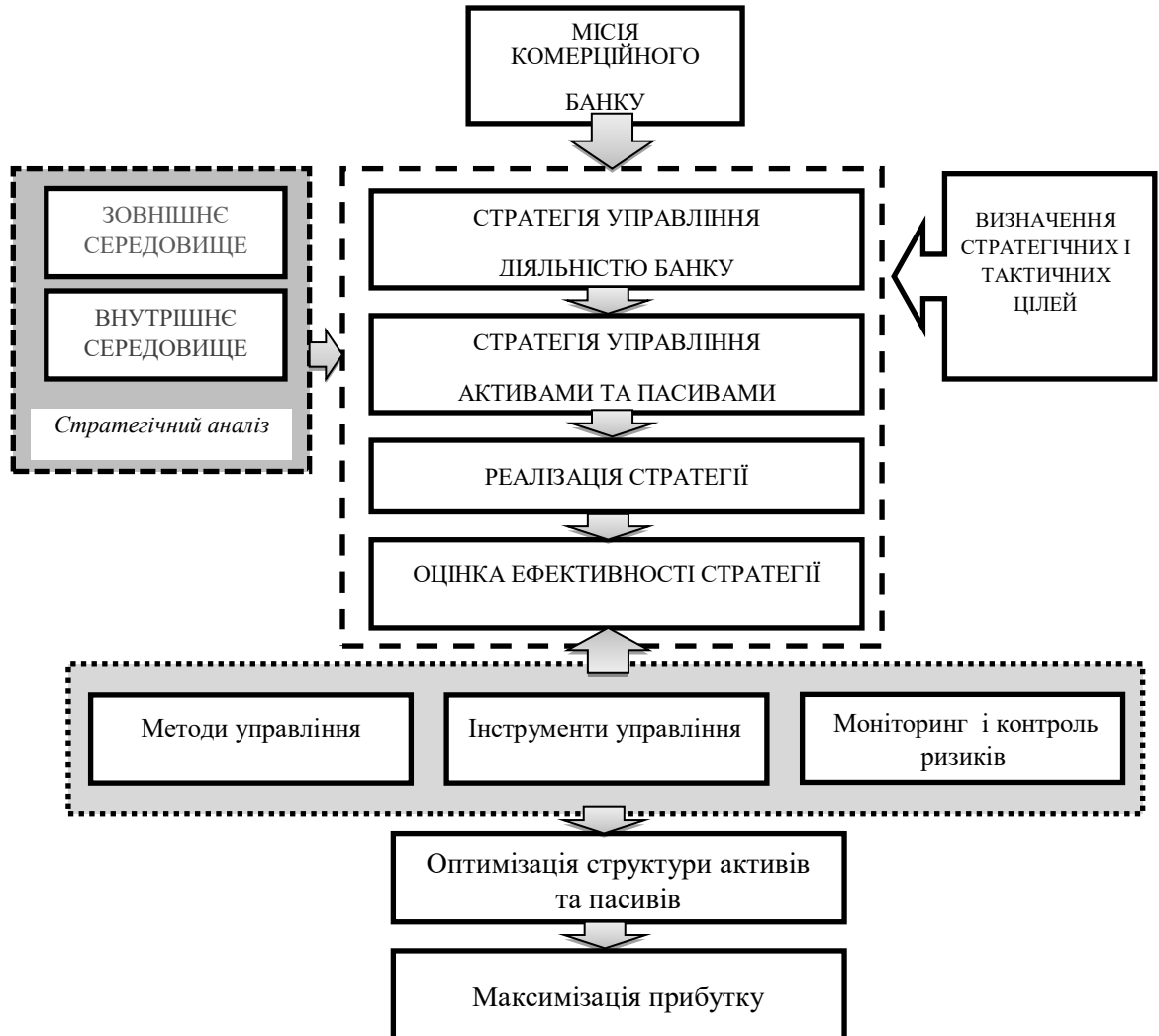

Рисунок 1.3 – Концептуальні засади визначення стратегії управління активами та пасивами банку

Стратегією управління активами та пасивами це набір функцій та інструментів, використання яких у с сприятиме досягненню оптимальної структури активів та пасивів банку.

Сам процес розробки та формування стратегії розглядаємо як безперервний, цілеспрямований та комплексний процес впливу суб'єктів управління (осіб, які безпосередньо здійснюють процес формування кредитного портфелю) на об'єкт управління (сукупність позик та кредитів). Метою управління активами та пасивами банку є пошук шляхів мінімізації та уникнення кредитних ризиків при забезпеченні прибутковості кредитних операцій, а також наданні клієнтам широкого спектру кредитних програм. При

управлінні активами та пасивами банку згідно з визначеною метою формуються управлінські завдання. До них можна віднести: аналіз кредитного портфелю за попередні періоди; формування політики і стратегії управління кредитним портфелем банку;- визначення кредитних можливостей банку виходячи з наявних банківських ресурсів; розробка кредитних програм для клієнтів; обґрунтування кредитних ставок за різними кредитними програмами; визначення умов кредитування для кожної кредитної програми; розробка заходів з уникнення та мінімізації кредитних ризиків; розробка заходів з планування ступеня ризику і прибутковості кредитних операцій; здійснення контролю за управлінням кредитним портфелем комерційного банку.

В банківській діяльності використовуються три основні стратегії управління фінансовими ресурсами:

- 1) стратегія управління активами банку;
- 2) стратегія управління пасивами банку;
- 3) збалансоване управління активами та пасивами банку.

Будучи високотехнологічними, ці стратегії знаходять застосування головним чином у великих банках, що володіють великою клієнтурою і реалізують великими програмами розвитку споживчого кредитування, емісії пластикових кредитних карток і т.д. У даний час з метою розвитку ринку споживчого кредиту, завоювання на ньому свого сегмента, а також зміцнення партнерських зв'язків між кредитними і торговими організаціями багато банків проводять активну політику популяризації такого роду банківських послуг. Так, співробітник банку, знаходячись безпосередньо в магазині, приймає від відвідувачів, що бажають купити товар у кредит, заповнені анкети, що містять необхідну інформацію про клієнтів. Пристосовані для швидкої обробки, такі анкети оперативно передаються у відповідний підрозділ банку, де з урахуванням матеріалів власного архіву, зведень із кредитних бюро приймається рішення про видачу (чи відмовленні) кредиту. На це витрачається до 30 хв. часу. При позитивному рішенні параметри кредитування (розмір процентної ставки, сума, термін позички, величина первісного власного внеску) встановлюються в залежності від оціненої в балах надійності позичальника і соціальної значимості товару, що купується ним.

Застосування ефективної стратегії управління активами і пасивами надає банку ефективний інструмент регулювання попиту та пропозиції споживчого кредиту, що визначає якість активів. Можливість експериментувати з критичною сумою оцінних балів, тими чи іншими критеріями оцінки дозволяє банку розширити свою клієнтську базу, сприяти нарощуванню споживчого кредитування й у кінцевому рахунку стимулювати виробництво товарів і попит на них з боку населення.

З існуючих теорій трактування категорії «управління активами і пасивами» виділяють як позитивні, так і негативні риси. За трактуваннями науковців до позитивного впливу на економічний розвиток суспільства потрібно віднести те, що ними: акцентовано увагу до очікуваної норми чистого прибутку, банківського відсотку та рівню інфляції, які впливають на інвестиції; створено низку законодавчих та нормативних актів, які регулюють

інвестиційну діяльність;- визначені важелі впливу дії держави на макроекономічну інвестиційну діяльність; встановлено мету та задачі державного регулювання інвестиційної діяльності в різні фази економічного розвитку суспільства.

Управління стосується активних і пасивних операцій щодо кредитів, депозитів, капіталу та ін. Це базується на базі затверджених законів, підзаконних актів, постанов та декретів Кабінету Міністрів та ВР України, які безпосередньо стосуються інвестиційного розвитку, питань оподаткування, створення законодавчого поля дотримання прав і законних інтересів всіх суб'єктів інвестування, допомога в законності відсутності права у державних органів та посадових осіб втручатися в інвестиційну та впливати на вибір об'єктів інвестування суб'єктів різних форм господарювання та рівнів.

Під стратегією управління активами розуміють вектор розміщення власних і залучених коштів. Визначити якісні активи, які принесуть прибуток – це завдання менеджерів банку. Розміщення коштів повинно здійснюватися в активи, які принесуть найвищий дохід за допустимого рівня ризику. Тому стратегія управління активами потребує виваженого підходу щодо визначення процентних доходів і витрат, які прямо вказують на джерела отримання прибутків.

Окрім цього, ефективне управління активними операціями комерційного банку вимагає встановлення оптимального співвідношення доходності активів банку від частки залучених і запозичених коштів. Надійність банків розуміють як здатність банку забезпечувати виконання своїх функцій у межах безумовного дотримання параметрів та нормативів банківської справи, встановлених національним законодавством і світовим досвідом. Поняття стабільності визначається як незмінність, тривале збереження певного стану чи рівня.

Слід відзначити, що розуміння взаємопов'язаності активів та пасивів не завжди було характерне для банківського сектору. Розглянемо споріднені категорії, які визначають функціональні характеристики активів та пасивів. Кредитоспроможність характеризує спроможність банку прийняти на себе кредит без загрози бути перевантаженим позиковими коштами і розраховуватись за ним повністю та у строк. Виходячи з наведених визначень вказаних термінів, вони мають спільні ознаки, оскільки означають здатність банку виконувати свої зобов'язання. З охарактеризованих вище понять, фінансова стійкість банку є фундаментальною і внутрішньою характеристикою, завдяки якій забезпечується життєздатність, стабільний розвиток комерційного банку відповідно до вибраної стратегії, яка включає і стратегію. Активами та пасивами.

Розрізняють основні стратегії: управління активами; управління пасивами; інтегроване управління активами та пасивами, управління гепом та дюрацією.

Складність в управлінні сучасним банком ставить нові вимоги до управління, а існуючі стратегії до управління активами та пасивами (УАП) повинні відповідати сучасним динамічним умовам розвитку фінансового ринку.

Задля реалізації визначених завдань, вважаємо за потрібне визначити методи та інструментарій оцінки управління активами та пасивами комерційного банку, що дозволить якісно і ефективно здійснювати фінансову діяльність в банківській установі.

Оцінка стратегій управління активами та пасивами банків важлива в системі управління банку загалом, як вже було визначено. Розглядаючи механізм комплексного управління активами та пасивами банку, зауважимо, що його складовими є: інструменти, об'єкт управління, система цілей, яка спрямована на конкретний результат управління. Також обов'язково необхідно звернути увагу на виконання банком економічних нормативів передбачених Національним банком України та дані різноманітних рейтингів (визначених НБУ та незалежних).

Тільки обчислення показників в комплексі дозволить скласти повну картину про реальний фінансовий стан комерційного банку. Взагалі і в навчальній літературі, і в законодавчо-нормативній базі оперують не поняттям фінансового стану банку, а його фінансової стійкості. Для мінімізації негативних впливів та зниження фінансових ризиків виникає необхідність якісного управління фінансовими результатами комерційних банків.

Достатній його рівень дає змогу банку зберегти платоспроможність і вплинути на рівень надійності банківської установи. Тому перспективою подальших досліджень у цьому напрямку стане питання про необхідність забезпечення достатнім рівнем капіталу банківської системи України. При ринковому підході господарювання головним критерієм ефективної діяльності комерційного банку є збагачення його власників, залучення вкладників та інших клієнтів.

Досягнення головної мети управління фінансовими результатами комерційного банку здійснюється через забезпечення виконання системи завдань, до яких відноситься: забезпечення зростання абсолютної величини різних видів фінансових результатів відповідно до ресурсного потенціалу комерційного банку та стабільності формування його чистого прибутку; підвищення конкурентоспроможності комерційного банку у короткостроковому і довгостроковому періодах; забезпечення високої якості формування, розподілу і використання фінансових результатів та прийнятних рівнів прибутковості комерційного банку; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнями фінансових результатів, прибутковості та припустимими рівнями ризиків, у тому числі за рахунок оптимізації обсягу і структури банківських операцій і послуг; забезпечення оптимального розподілу чистого прибутку відповідно до завдань розвитку комерційного банку.

На наш погляд, усі визначення формують уяву про те, що собою представляє рейтингова оцінка, але пропускають дуже важливу деталь. Рейтингова оцінка має бути по-справжньому незалежною. В історії фінансової і банківської діяльності є безліч прикладів, коли комерційні, інвестиційні банки, страхові компанії, інвестиційні фонди мали найвищі рейтинги напередодні свого банкрутства. Це в значній мірі поставило під сумнів цю форму оцінювання фінансового стану, особливо після кризи 2008 року. Зараз ситуація

поступово стабілізується і довіра повертається до рейтингових агентств. Їх оцінки стали більш об'єктивними, а вимоги до надання інформації більш жорсткими. Економічна категорія фінансової стійкості банку в економічній літературі також тлумачиться неоднозначно. Аналіз наукових джерел, присвячених банківській діяльності загалом та питанням антикризового управління комерційними банками зокрема, вказує на практику спільного використання економічних категорій а також визначення однієї категорії через іншу. Проте кожна з них характеризує особливий бік досягнення безпеки банку та успішності його діяльності, хоча вони є близькими за змістом.

Кількісний та якісний склад методів управління активами та пасивами багато в чому визначається інструментарієм, який при цьому застосовується.

У межах кожної концепції прибутку ключовими елементами виступають доходи і витрати. Тому при дослідженні фінансових результатів вказана категорія розглядається у взаємозв'язку з доходами і витратами, що дозволило визначити напрями удосконалення методики управління та раціоналізувати застосування аналітичних процедур в фінансовій діяльності банку. У процесі систематизації численних дефініцій фінансових результатів, запропонованих ученими різних економічних шкіл, виокремлено три основні підходи до розуміння його сутності: фінансовий результат як кредитоспроможність характеризує спроможність банку прийняти на себе кредит без загрози бути перевантаженим позиковими коштами і розраховуватись за ним повністю та у строк.

Виходячи з наведених визначень вказаних термінів, вони мають спільні ознаки, оскільки означають здатність банку виконувати свої зобов'язання; фінансовий результат як приріст власного капіталу за звітний період гідно банківської практики, ресурси комерційних банків поділяються на власні кошти та зобов'язання. Зобов'язання банку становлять переважну частину банківських ресурсів (85-90%) та являють собою заборгованість; фінансовий результат як різниця між доходами та витратами діяльності, в практичному плані стійкий фінансовий стан банку можна представити як збалансованість банківських фінансових ресурсів за принципом ліквідності, терміновості.

Саме третій підхід для цілей управління банківським прибутком є пріоритетним у сучасних економічних умовах, оскільки дає змогу простежити первинні фактори впливу на цей результативний показник та розробити систему заходів для досягнення стратегічних цілей.

В результаті проведених досліджень можемо виділити такі основні джерела запозичення коштів для банківських установ. Основним джерелом банківських ресурсів є вклади. Оскільки банки оперують здебільшого не власними коштами, а коштами своїх клієнтів. Їх діяльність жорстко регламентується законодавчими і нормативними документами.

Надалі пропонуємо розглянути та охарактеризувати всі складові структури зобов'язань банку окремо. Більшість науковців вважають, що доволі помітну роль в діяльності комерційного банку відіграють залучені ресурси банку. Залучені ресурси банку представляють собою кошти, що накопичуються банком на певних умовах при проведенні банківських операцій із урахуванням

потреб клієнтів та акумулюються на різних видах їх рахунків. Якщо взяти баланс будь-якої банківської установи, то можна побачити, що саме залучені кошти є основним джерелом фінансування діяльності банку, а співвідношення між залученими коштами і активами, сформоване за принципами терміновості і ліквідності, є основою стійкого фінансового стану комерційного банку.

Оцінка стратегій управління активами та пасивами банків здійснюється у площині «ризик-дохід», залежно від значень показників прибутковості (віддача активів та чиста процентна маржа) та ризику (кредитний та ринковий ризики) визначаються такі напрями:

- 1) визначення прибутковості та спрямованість місії на її підвищення;
- 2) стратегія максимізації чистої процентної маржі;
- 3) стратегія зниження ризиків;
- 4) збалансованість рівня отриманого прибутку і рівня допустимого ризику;
- 5) отримання мінімального рівня рентабельності;
- 6) ефективне використання стратегій управління активами та пасивами;
- 7) реалізований ризик.

Таким чином, в роботі обґрунтовано систему показників для оцінки стратегій управління активами та пасивами, які представлені в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Основні параметри кількісної оцінки за критеріями ефективності управління активами та пасивами банку

№ п/п	Назва показника	Алгоритм розрахунку	Економічний зміст
ПРИБУТКОВІСТЬ			
1	Чиста процентна маржа (ЧПМ,%)	$\frac{\text{процентні доходи} - \text{процентні витрати}}{\text{робочі активи}} * 100\%$	Ступінь ефективності використання активів залежно від вартості залучених ресурсів
	Рентабельність активів (ROA,%)	$\frac{\text{чистий прибуток}}{\text{активи}} * 100\%$	Рівень ефективності використання активів банку
РИЗИКОВАНІСТЬ			
2	Миттєва ліквідність (LR,%)	$\frac{\text{високоліквідні авикти}}{\text{поточні зобовязання}}$	Своєчасність виконання банком своїх грошових зобов'язань за урахуванням високоліквідних активів.
	Коефіцієнт кредитного ризику (CR,%)	$\frac{\text{резерви}}{\text{кредитний портфель} - \text{брутто}}$	Рівень ефективності керування кредитним ризиком
	Коефіцієнт, що характеризує дисбаланси та розриви ліквідності (LCD,%)	$\frac{\text{кредитний портфель}}{\text{клієнтська база}}$	Характеризує співвідношення виданих кредитів та залучених депозитів, слугує для визначення дисбалансів між активами та пасивами банку

Ціль аналізу структури активів та пасивів банку полягає у виявленні достатності рівня активних операцій банку і оптимальності їхньої структури.

Методика, що використовується Національним банком України, є адекватною і дозволяє сформулювати судження про фінансовий стан банку на рівні рядового користувача. Але професійна оцінка фінансового стану обов'язково передбачатиме окрім вивчення різних рейтингових оцінок проведення власних аналітичних дій.

Під час аналізу строкових депозитів потрібно звертати увагу на структуру депозитів за видами валют і порівнювати темпи зростання строкових депозитів у національній і у іноземній валюті. Такий аналіз дозволяє виявити загальні тенденції поведінки учасників ринку. Якщо темпи приросту залучень в іноземній валюті перевищують темпи приросту гривневих зобов'язань, то робиться висновок про недовіру учасників ринку до національної валюти, що може привести до витиснення національної валюти як коштів заощадження. Причинами недовіри може служити нестійкий курс національної валюти, інфляція й т. д. Особливу увагу необхідно звертати на дебетові й кредитові обороти по рахунках внесків фізичних осіб і депозитів юридичних осіб. У тому випадку, якщо спостерігається перевищення кредитових оборотів над дебетовими у вкладах в іноземній валюті, то це є найбільш яскравим свідомством втрати населенням довіри до національної валюти.

Потрібно визначати чи позитивно є оцінка прибутку і які компоненти і критерії повинно зараховуватися до даної оцінки. Актуальною задачею аналізу прибутку є вивчення напрямків його використання. Навіть якщо банк і трансформує кошти цих джерел у строкові кредити, то найближчим часом перед ним стане питання про пошуки додаткових джерел рефінансування в момент виникнення вимог з боку вкладників. Як правило, такими джерелами є дорогі залучення на міжбанківському ринку, або залучення від населення по більш високих ставках з метою їхнього стимулювання, що знову ж збільшує вартість зобов'язань, і, як наслідок, знижує рентабельність банківських послуг.

В умовах конкурентного ринкового середовища важливою проблемою для будь-яких банківських установ є розширення клієнтської бази. Добробут банку, обсяг його пасивних і активних операцій визначається тим, наскільки клієнти банку йому довіряють, наскільки вони задоволені якістю обслуговування і цінами на банківські продукти, наскільки вони зацікавлені в тому, щоб продовжувати відносини з банком. Як показує дослідження, відтік більше ніж 68% клієнтів з банку пов'язано з персоналом банку, їх невмінням налагоджувати відносини. Основною такої стратегії є те, що цифровий структурний підрозділ не розглядається як додаток до традиційної архітектури банку, а повністю відокремлений від неї. В цьому контексті необхідно змінити парадигму. Перестати думати про електронні технології як про елемент удосконалення обслуговування, а думати про них як базу самого обслуговування, а про усі інші аспекти думати як про додатки до електронної бази.

Рентабельність власного капіталу характеризує ефективність діяльності комерційного банку з позицій його власників. Значення даного показника зазвичай порівнюють з середніми ставками за депозитами або за державними цінними паперами.

Таблиця рекомендованих значень показників дозволяє з'ясувати, який рівень співвідношення активів, боргових зобов'язань і акціонерного капіталу повинен дотримуватися банк для досягнення ним бажаного його акціонерами рівня прибутковості. (табл. 1.4)

Таблиця 1.4 – Рекомендоване значення показників ефективності діяльності комерційного банку

НАЗВА КОЕФІЦІЕНТУ (ДОХОДНА ЧАСТИНА)	РЕКОМЕНДОВАНЕ ЗНАЧЕННЯ	НАЗВА КОЕФІЦІЕНТУ (ВИТРАТНА ЧАСТИНА)	РЕКОМЕНДОВАНЕ ЗНАЧЕННЯ
Дохід на активи	1,00	Витрати на персонал	2,00
Дохід на капітал	15,00		
Чистий спред	1,25	Інші операційні витрати	1,50
Чиста процентна маржа	4,50		
Дохід від плати за послуги	1,0	Загальні операційні витрати	3,50
Чиста операційна маржа	6,50		
Чистий дохід до оподаткування	$\geq 2,00$	Витрати на забезпечення під збитки за позиками	0,50
Норма прибутку на капітал (ROE)	$\geq 15,00$		
Рентабельність активів (ROA)	$\geq 1,00$		

Отже, аналіз та оцінка стратегії управління активами та пасивами банку відноситься до найтривалішої і найважливішої стадії комплексного управління банківської діяльності й обумовлює ліквідність, платоспроможність банку та його прибутковість. На нашу думку, запровадження прогресивних підходів до управління в українських банках треба розпочинати з формування концептуальних засад методичного забезпечення та аналітичного інструментарію, які є спільними для всіх банківських установ.

Таким чином, комплексна оцінка ефективності стратегії управління активами та пасивами банку дозволить зробити обґрунтовані висновки та сформулювати пропозиції щодо подальшого розвитку банківської установи, її конкурентоспроможності та фінансової стійкості.

2.ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЙОГО МІСЦЯ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Акціонерне товариство комерційний банк «ПРИВАТБАНК» – український банк, який має найбільший за розмірами актив. Ця установа була зареєстрована 19 травня 1992 року з головним офісом у Дніпрі. На початку свого існування це був комерційний банк, який оформили як товариство з обмеженою відповідальністю. В 2000 році його переоформили в закрите акціонерне товариство. В 2009 році ПриватБанк стає публічним акціонерним товариством. Він виступає на банківському ринку України лідером.

ПРИВАТБАНК можна назвати найпотужнішим емітентом і платіжних карток в Україні. На початок 2018, банком випущено понад 30 мільйонів карток. Ця кількість перебільшує 50% всіх платіжних карток, які були випущені українськими банками. ПРИВАТБАНК є розробником системи грошових переказів «PrivatMoney», інтернет-банкінгу «Приват24» та підтримує розрахунки з підприємствами за допомогою електронної платіжної системи LiqPay.

НБУ в 2016 році встановив, що найважливішими банками є ПРИВАТБАНК, Ощадбанк та Укресімбанк. На 1 липня 2019 року за оновленою методикою Приватбанк піднявся на перше місце. Це вимагає від нього з 1 січня 2020 року утримувати норматив миттєвої ліквідності на рівні 30% та вище, а максимальний розмір кредитного ризику не повинен перевищувати 20%. До 1 січня 2021 року ПРИВАТБАНК має сформувати буфер системної важливості у розмірі 2%. Крім цього йому поставлено завдання розробити план відновлення діяльності згідно до вимог Національного банку для прискорення стабілізації його діяльності.

За даними поданими у Вікіпедії на 1 січня 2018 року чисті активи ПРИВАТБАНКу склали 259 000 млн. грн., що становило 19,3% від активів всіх українських банків. Мережа його відділень посідає друге місце за своєю кількістю (2240 відділень). А за кількістю терміналів ПРИВАТБАНК випереджає інші банки країни. 2018 рік ПРИВАТБАНК розпочав з 7,2 тис. банкоматами, з 13,3 тис. платіжними терміналами та 141 тис. торговельних POS-терміналів.

Прикро, що на сьогодні досі тривають судові суперечки щодо націоналізації Приватбанку, яка була ухвалена Урядом України 18 грудня 2016 року. Тоді потужній приватний банк був визнаний неплатоспроможним, в наслідок чого держава Україна в особі Міністерства фінансів стала власником 100% його акцій. Головною причиною, що призвела до націоналізації, було названо стан його активів.

З 18 грудня 2016 року розпочалася нова віха в історії ПриватБанку. Саме в цей історичний момент держава прийняла вольове рішення з порятунку цієї установи від банкрутства, яка б призвела до фінансової кризи в країні. В результаті більша частина населення зберегла свої заощадження.

Сьогодні ПРИВАТБАНК – лідер фінансового ринку, його клієнтами є велика кількість населення України. Банк подолав труднощі та з 2018 року отримує позитивний чистий прибуток. Весь цей час банк працював та виконував свої зобов'язання у звичному режимі.

Як встановив GfK Ukraine на початок 2020 року з ПРИВАТБАНКОМ співпрацюють 56,2% фізичних осіб старше 16 років та визначають для себе його як основним 46,6% українців. Довіряють ПриватБанку 63,7% юридичних осіб, серед яких 42,2% визначають для себе його як основний. В цих же дослідженнях зазначається про 73,8% фізичних осіб як суб'єктах підприємницької діяльності, серед яких 65,9% визначають для себе ПриватБанк основним.

Найкращім вважають ПриватБанк і в роздрібній діяльності. В 2018 році кількість його роздрібних клієнтів зростає на 1,5 мільйони та досягла кількості майже 22 мільйони клієнтів. До того ж близько 9 мільйонів є активним користувачем цифрового банку Приват24.

Якщо порівнювати українські банки, то в ПРИВАТБАНКУ запроваджено найбільше інновацій. За цим показником його сміливо можна порівнювати і з світовими банками. Так десятиліття тому банк вперше у світі започаткував використання одноразових SMS-паролів. Серед новинок сьогодні, які визнані на міжнародному рівні, можна назвати платіжний мінітермінал, вхід в Інтернет-банк через QR-код, онлайн-інкасація та десятки корисних мобільних додатків.

Незалежний журналістський бізнес-портал Mind на початок 2020 року опублікував рейтинг життєздатності банків України. Лідерами, що отримали рейтинг «4,5 зірки» названі такі банки, як Ukrsibbank, Райффайзен банк Аваль, ІНГ Банк Україна, Сітібанк.

Наступний рівень в рейтингу з позначкою «4 зірки» займають дев'ять банків серед яких п'ять іноземних: Кредобанк, Ідея Банк, «Креді Агріколь», «ПроКредит», ОТП та чотири українських банки – Укргазбанк, Укрексімбанк, ПриватБанк та ПУМБ.

Протягом 2019-2020 років міжнародне рейтингове агентство Fitch підвищило національний довгостроковий рейтинг АТ КБ «ПРИВАТБАНК» до «AA (ukr)» з «AA- (ukr)» та підтвердило ключові міжнародні рейтинги банку на рівні «B-» зі стабільним прогнозом. Це свідчить про достатню кредитоспроможність банку в порівнянні з іншими банками в Україні.

На думку Fitch Ratings обсяг проблемних кредитів банку, які були ще оформлені компаніями його колишніх власників, повністю забезпечено, до того ж положення з ліквідністю банку зміцнюється за рахунок збільшення доходів від роздрібного банкінгу та рентабельності.

Експерти Fitch вираховували, що показник достатності капіталу ПриватБанку становить 19% зареєстрованих активів.

Міжнародне рейтингове агентство Moody's Investors Service, яка надає оцінки рейтингу кредитоспроможності як комерційних, так і державних установ, покращила свою думку про Приватбанк, виставивши оцінку «позитивно» на заміну попередньої «стабільно».

Підвищення рейтингів Приватбанку обґрунтоване зростанням незалежного рейтингу України, покращенням якості активів і рентабельності Приватбанку, а також стабілізацією банківської системи. На думку фахівців компанії Moody's протягом 2020 року за Приватбанком спостерігалася тенденція до покращення показників рентабельності, знизилася його залежність від ринкового фінансування та встановився високий рівень ліквідних активів (за підрахунками більше 70% сукупних активів банку). До того ж найвідоміше рейтингове агентство світу зазначило, що у ПриватБанку базова оцінка кредитоспроможності встановлена на рівні – Саа1, рівні депозитів становлять у національній валюті – Саа1 та в іноземній валюті – Саа2.

Представники ПРИВАТБАНКУ неодноразово повідомляли, що за перші три місяці 2020 року ПриватБанк має близько 60% прибутків всієї банківської системи, що становить 7,6 мільярда гривень, а за перші шість місяців 2020 року установа отримала вперше за всю свою історію прибуток у 18,3 мільярда гривень.

Розглянемо основні фінансові показники, які подаються обов'язково до Національного банку України (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Основні фінансові показники АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2016-2020рр., млрд.грн.

Показник	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Власний капітал	27,487	12,664	25,608	31,462	54,529
Загальні активи	264,886	220,018	259,061	282,037	314,106
Чистий прибуток	216	-135,309	-22,966	11,668	32,609

[Джерело: сайт Мінфіну]

Графічна демонстрація показників (рис.2.2) свідчить про накопичення власного капіталу та збільшення його частки в загальних активах банку. Проаналізувавши рисунок 2.2 ми бачимо, що власний капітал та загальні активи АТ КБ «ПРИВАТБАНКУ» у 2016 році становлять 27,487млрд. грн. та 264,886 млрд. грн. відповідно. А у 2020 році ці показники становлять 54,529 млрд. грн. та 314,106 млрд. грн, що свідчить про значний зріст власного капіталу та загальних активів у 2020 році порівняно з 2016 роком.

Згідно Постанови КМУ від 05.06.2019 №594 «Деякі питання діяльності акціонерного товариства комерційний банк “ПРИВАТБАНК”» органом, який здійснює керування діяльністю банку, є Правління банку, що вибирається Наглядовою радою терміном на 3 роки. Також створені два комітети. Перший комітет – це кредитний комітет, який встановлює загальну кредитну політику банку, беручи в розрахунок існуючі ризики з роздрібних видів операцій та створюючи структуру кредитного процесу. Другий комітет – це бюджетний комітет, який вирішує питання планування, пошуку оптимальних шляхів вирішення нагальних питань, обов'язково контролює придбання

ресурсів, які потрібні для здійснення стратегічного плану банку, а також слідкує за раціональним розподілом доходів і витрат між підрозділами. Найвищою посадою в Правлінні банку є Голова правління банку, посаду якого обіймає чеський банкір Петр Крумханзл. Наглядову раду очолює турецький фінансист Енгін Акчакоча.

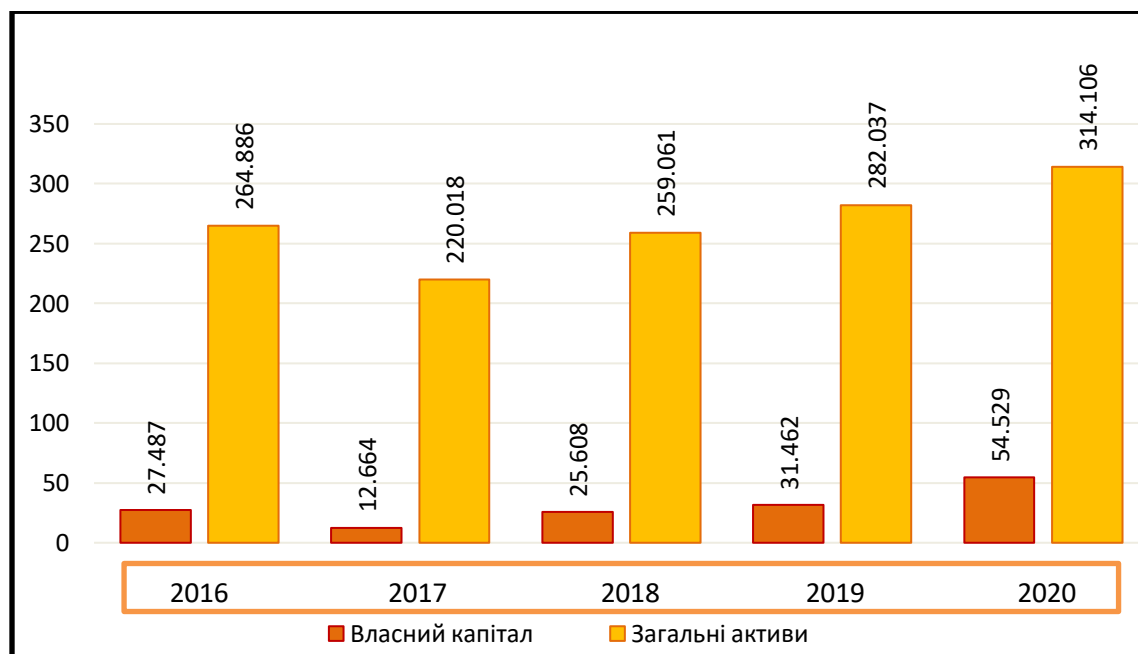

Рисунок 2.2 – Порівняння динаміки загальних активів та власного капіталу АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

НБУ проводить регулярно порівняння діяльності державних та комерційних банків як засіб для стимуляції їх діяльності та задля контролю над можливими ризиками.

Однією з найголовніших категорій для порівняння є розмір активів банку. Переглянемо п'ятірку лідерів, тобто найбільших комерційних банків України (табл. 2.2).

У таблиці 2.2 зазначено 5 найбільших українських банків за чистими активами станом та вказано розміри їх активів у 2016-2020 роках. Ці банки дійсно є велетнями своєї галузі, бо разом вміщують в собі 90,52 % активів усієї банківської системи України.

Національний банк України у 2020 році визначив ці банки як системно важливі. Цей статус означає, що банки мають додатковий нагляд та регулювання з боку Держави з метою зменшення ризиків порушення їх фінансової стабільності.

Таблиця 2.2 – П'ять найбільших банків за величиною своїх загальних активів за 2016-2020рр.

Назва банку	Усього активів станом на кінець року, млрд. грн.					Приріст, %			
	2016	2017	2018	2019	2020	2017-2016	2018-2017	2019-2018	2020-2019
ПриватБанк	265	220	259	282	314	-16,94	17,75	8,87	11,37
Ощадбанк	159	210	234	218	250	31,82	11,49	-6,83	14,77
Укрексімбанк	141	160	171	161	141	13,46	6,68	-5,43	-12,66
Укргазбанк	41	54	69	82	119	29,18	29,05	18,90	44,75
Райффайзен Аваль	51	56	72	79	92	9,29	28,76	9,76	16,51
Загалом (в усіх банках України)	1 254	1 256	1 336	1 360	1 494	0,15	6,37	1,83	9,83

[Джерело: сайт Мінфіну]

З таблиці ми бачимо, що ПРИВАТБАНК за розміром своїх загальних активів посідає перше місце в рейтингу за результатами 2020 року. До 2019 року Райффайзен Банк Аваль займав четверте місце, проте у 2019 році поступив місце Укргазбанку, в якого сума активів стрімко зростає протягом останніх п'яти років. За період 2020 року було досягнуто загальних активів ПРИВАТБАНКОМ – 314,106 млрд грн, Ощадбанком – 250,487 млрд грн, Укрексімбанком – 141,251 млрд грн, Укргазбанком – 119,226 млрд грн і Райффайзен Банком Аваль – 92,218 млрд грн. Також в останньому стовпці таблиці визначено приріст за 2020 рік. ПРИВАТБАНК за 2020 рік збільшив свої активи на 11,37%.

Проаналізувавши приріст активів даних банків, можна зробити висновок, що банки мають нестабільні показники. Проте, за останні два роки, всі банки мають тенденцію зростання, окрім Укрексімбанку, який за останні п'ять років має тільки тенденцію спадання.

У таблиці 2.3 розглянемо п'ятірку найприбутковіших українських банків за 2019 рік та їх прибуток протягом 2016 – 2020 рр.

Таблиця 2.3 – П'ять найбільших банків за величиною їх загального прибутку за 2016-2020 рр.

Назва банку	Загальний прибуток, млн.грн.					Приріст, %			
	2016	2017	2018	2019	2020	2017-2016	2018-2017	2019-2018	2020-2019
ПриватБанк	216	-135 309	-22 966	11 668	32 609	(62 743,0)	(83, 0)	(150, 8)	179,47
Райффайзен Аваль	-1 439	3 821	4 469	5 088	4 749	(365, 53)	16, 96	13, 85	-6,66
ПУМБ	-1 752	367	786	2 038	2 623	(120, 95)	114,17	159,29	28, 70
УкрСиббанк	23	-994	1 467	2 658	2 580	(4 421, 74)	(247, 5)	81, 19	-2,93

OTP Bank	-2 848	962	918	1 974	2 537	(133, 78)	-4,57	115, 03	28, 52
Усіх банків в Україні (прибуткових та збиткових)	-66 600	-159 388	-26 491	22 339	58 356	(139, 32)	(83, 3)	(184, 3)	161,23

[Джерело: сайт Мінфіну]

Виходячи з даних вищенаведеної таблиці, ми бачимо, що всі банки за останні п'ять років мали збитки, тому при розрахунку приросту даного показника результат вказано в дужках як відсоткове відношення прибутку до збитку. Проте, за останні два роки жоден банк не зазнавав збитків, а також усі банки мають тенденцію зростання прибутку, тому протягом 2020 року вся банківська система отримала більший прибуток в порівнянні з 2019 роком.

За підсумками 2020 року державний ПриватБанк посів перше місце у рейтингу самих прибуткових банків України, задекларувавши 32 609 млн. грн. чистого прибутку, друге місце – Райффайзен банк Аваль з прибутком 4 749 млн. грн., третє – ПУМБ, чистий прибуток якого склав 2 632 млн.грн., четверте – УкрСиббанк – 2 580 млн. грн. та п'яте місце – OTP Bank з чистим прибутком 2 537 млн.грн.

У таблиці 2.4 розглянемо п'ятірку українських банків, які мали найбільшу кількістю емітованих платіжних карток станом на 1 січня 2020 року. Кількість платіжних карток показує, які банки володіють лівовою часткою на роздрібному банківському ринку України. Окрім того в таблиці 2.4 зазначено кількість банкоматів, платіжних терміналів, торговельних POS-терміналів та відділень які належать цим банкам.

Таблиця 2.4 – П'ять найбільших банків за кількістю платіжних карток

Показник	ПриватБанк	Ощадбанк	Райффайзен Аваль	ПУМБ	Альфа- Банк
Платіжних карток (в обігу)	29 295 288	11 632 822	3 402 509	2 446 057	2 271 460
З них активні	20 423 677	6 147 250	2 284 058	802 618	2 074 660
Частка активних	69 %	52 %	67 %	32 %	91 %
Кількість банкоматів	7 144	3 118	1 987	685	596
Кількість платіжних терміналів	12 659	3 178	418	0	0
Кількість торговельних POS-терміналів	170 538	45 177	25 185	3 622	5 125
Кількість відділень	2 021	2 630	503	180	252

З вищенаведеної таблиці ми бачимо, що до п'ятірки найбільших банків за кількістю платіжних карток входять: ПРИВАТБАНК, Ощадбанк, Райффайзен Аваль, ПУМБ та Альфа-банк. За такими показниками як: кількість платіжних карток, кількість банкоматів, платіжних терміналів та торговельних POS-терміналів передові позиції займає ПриватБанк. Ощадбанк має найбільшу кількість відділень – 2 630 штук, а у Альфа-банка серед всієї кількості платіжних карток найбільший відсоток активних – 91%.

Проведемо аналіз активів і пасивів ПРИВАТБАНКУ, щоб отримати уявлення його про фінансовий стан протягом 2016-2020 років.

Структура та обсяг оборотних та необоротних активів комерційного банку визначає його фінансовий потенціал. Це є результатом того, що активи утворюються за рахунок надходження готівки як власних, так залучених і позичених фінансових ресурсів. Щоб забезпечити фінансову стабільність, а також ліквідність та платоспроможність комерційного банку, слід роздумливо та оптимально розміщувати фінансові ресурси, коли проводяться активні операції. Це є одним з найважливіших принципів досягнення фінансового забезпечення та стабільності.

Під активними операціями розуміють розпорядження комерційним банком своїм капіталом, як власним так і залученим, з метою отримання найбільшого прибутку, підтримання надійності майбутньої діяльності та забезпечення гідного рівня ліквідності.

Відповідні структури банку проводять постійно аналіз активів за допомогою аналітичних прийомів, які дозволяють визначити загальний обсяг наявних банківських коштів, їх структуру та фактори, що впливають на зміну та динаміку в періоді, що досліджується.

Аналіз динаміки, складу та структури активів банку та їх оцінка наведені в таблиці 2.5 та на рисунку 2.3.

Виходячи з даних таблиці 2.5 можемо сказати, що сума активів у 2016 році становила 258 611 млн. грн, а у 2020 році – 309 723 млн. грн., це свідчить про зріст активів у 2020 році, порівняно з 2016 роком, на 51 112 млн. грн., що є позитивним фактором.

Таблиця 2.5 – Склад активів АТ КБ «ПРИВАТБАНК», млн. грн.

Активи	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	29 184	30 159	25 296	27 360	45 894
Заборгованість банків	3 365	-	2 903	-	27 118
Кредити та аванси клієнтам	189 314	32 616	38 335	50 140	59 544
Інвестиційні цінні папери	1 950	64 409	126 676	180 081	152 157
Поточні податкові активи	98	181	184	184	2 257
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію	435	246	30	30	155
Інвестиційна нерухомість	-	691	3 648	3 340	3 379
Основні засоби та нематеріальні активи	2 857	3 409	3 326	3 793	4 764
Інші фінансові активи	238	2 639	2 940	2 743	2 210
Інші активи	300	9 585	8 815	8 899	9 285

Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	6	8 782	7 069	1 361	1 244
Активи, утримувані для продажу	191	-	117	117	-
ВСЬОГО АКТИВІВ	258 611	179 761	253 675	278 048	309 723

[Джерело: фінансова звітність ПриватБанку за 2016-2020 рр.]

Для детального аналізу складу активів розглянемо структуру активів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2020 рік на рисунку 2.3.

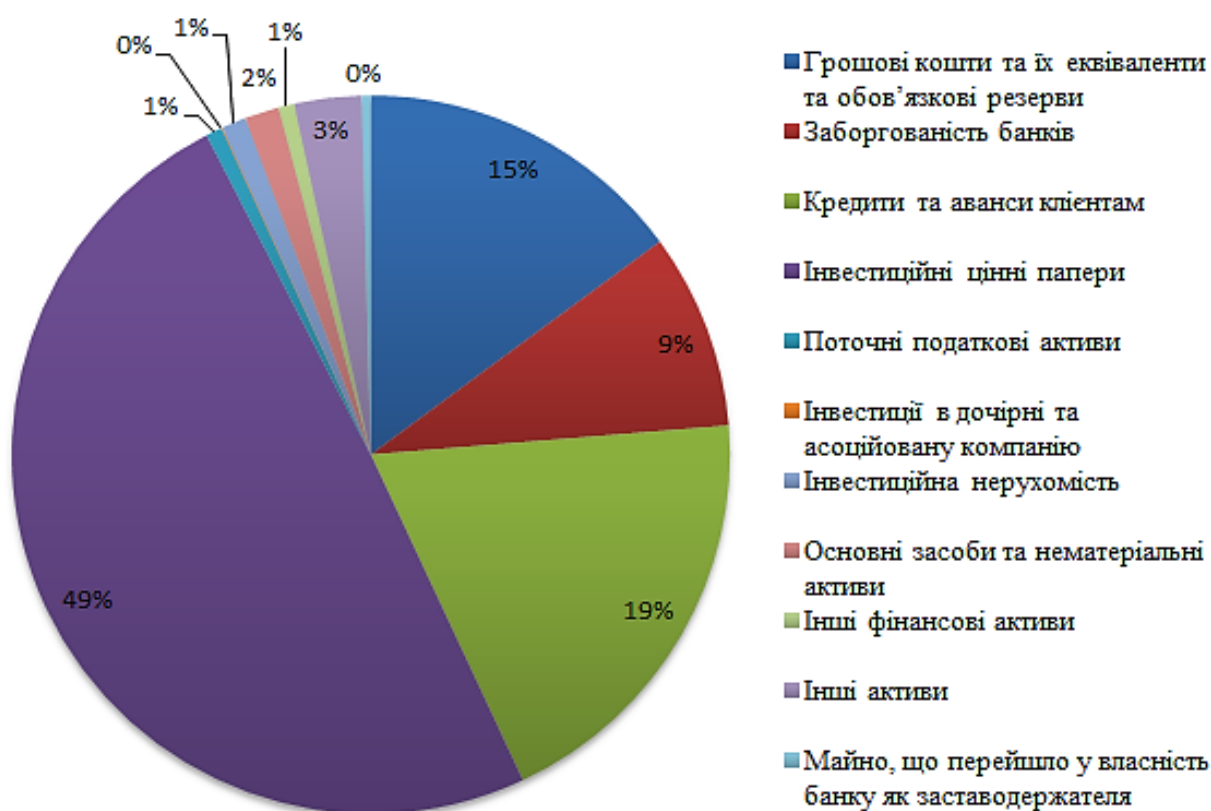

Рисунок 2.3 – Структура активів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2020 рік

Як видно з рисунку 2.3 найбільшу частину активів ПРИВАТБАНК становлять інвестиційні цінні папери, що складають 49% активів, або ж 152 157 млн. грн.. Також значну частину активів складають такі показники: кредити та аванси клієнтам (19%), грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви (15%) та заборгованість банків (9%).

Проаналізувавши ці вагомні показники з таблиці 2.5 ми можемо прийти до висновку, що такі показники як грошові кошти та їх еквіваленти, заборгованість банків та інвестиційні папери значно зросли у 2020 році,

порівняно з 2016 роком. Динаміка основних засобів характеризується високим темпом приросту. Таку ситуацію можна пояснити за рахунок стрімкого розвитку банку, розширенням мережі його філій, активним запровадженням онлайн-банкінгу та високим рівнем технічного забезпечення.

Підводячи підсумок, можна сказати, що банк у своїй діяльності дотримується основних принципів і напрямків свого розвитку. Доказом такому становищу є позитивні зміни в складі та динаміці його активів. Надалі банку слід утримувати стабілізацію питомої ваги кредитно-інвестиційного портфеля й підвищувати темп приросту основних засобів та інших активів.

З метою виявлення ролі кожного виду активів та тенденцій, що з'являються під час їх формування, проведемо аналіз динаміки, складу і структури дохідних і недохідних активів. Кошти в інших банках як депозити, так і кредити, портфель цінних паперів та кредитний портфель належить до дохідних активів.

Цінні папери в портфелі банку на продаж в складі дохідних активів займають найбільшу частину – 45% і на кінець 2020 року становлять 64 561 442 тис.грн. За три роки вони збільшилися на 8 510 403 тис.грн, хоча протягом 2020 року зазнали деякого зменшення. Ще одна вагома складова дохідних активів – кредити. На кінець 2020 року вони становлять 57 312 292 тис.грн. і за попередні три роки збільшилися на 15 745 641 тис.грн або на 40%.

Якщо порівняти діяльність АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за три квартали 2020 року та аналогічний період 2019 року, можна побачити, що установа відшкодувала списані (за рахунок минулорічних резервів) кредити та аванси своїм клієнтам відповідно 247 млн. грн. та 264 млн. грн. Також здійснюється відшкодування по кредитним карткам в розмірі відповідно 170 млн. грн. та 188 млн. грн. За кредитами підприємствам малого та середнього бізнесу було повернена відповідно сума 4 млн. грн. та 3 млн. грн.

Сума повернення була забезпечена безпосередньо до відрахування на зменшення авансів клієнтам та корисності кредитів.

Незначними складовими дохідних активів та ще й такими, що зазнали зменшення, є цінні папери в портфелі банку до погашення та кошти в інших банках. В результаті такого становища дохідні активи протягом 2018-2020 рр. збільшилися на 18 912 639 тис.грн. або на 15% і становлять на кінець 2020 року 143 951 000 тис.грн. Недохідні активи на кінець 2019 року становлять 23 184 061 тис.грн., що є результатом їх зростання на 3 682 977 тис.грн. або на 19%. Спостерігається незначне зростання питомої ваги дохідних активів від 49% до 51% та стабільність питомої ваги недохідних активів – 8%. Такий стан говорить про те, що банк докладає зусиль та уваги дохідності активів.

Розглянувши обсяги активів протягом більшого періоду 2012-2019 рр., можна побачити тенденцію до їх зростання (рис.2.5). В 2016 році була здійснена націоналізація ПриватБанку, що стало правильним та ефективним рішенням з боку держави.

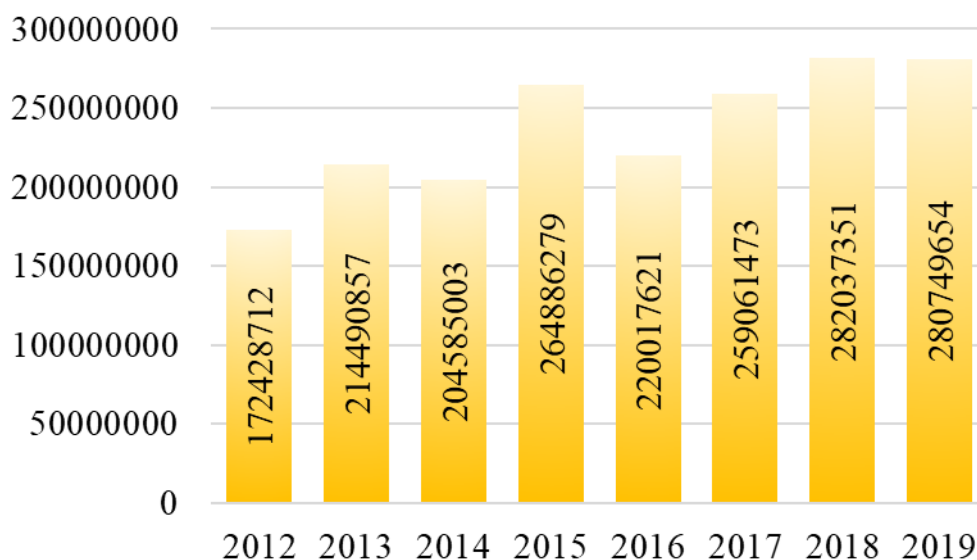

Рисунок 2.5 – Динаміка активів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» протягом 2012-2019 років, тис. грн.

Розглянемо основні показники для оцінки достатності високоліквідних активів з метою забезпечення ліквідності комерційного банку: коефіцієнт миттєвої ліквідності та коефіцієнт співвідношення високоліквідних активів і робочих активів банку. Розрахунок коефіцієнтів зведено у таблицю 2.7 та графічно відображено на рисунку 2.6.

Таблиця 2.7 – Ліквідність активів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2016-2020 рр., %

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Коефіцієнт співвідношення суми високоліквідних активів і робочих активів	13,7	14,1	7,6	7,9	8,3
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	20,4	17,2	9,4	9,9	10,6
Коефіцієнт загальної ліквідності	15,3	15,0	8,4	8,9	9,5

[Показники розраховані автором]

За допомогою коефіцієнту співвідношення високоліквідних активів до робочих активів банку є можливість оцінити частку високоліквідної частини активів. Чим більший цей коефіцієнт, тим більший запас ліквідності банку. В той же час такі активи майже не приносять доходу. Тому постійне високе значення такого коефіцієнта відбивається на прибутковості банку. Самий оптимальний рівень для цього показника: 20—25%. Це дозволяє підтримувати достатню ліквідність, але й не шкодить прибутковості банку.

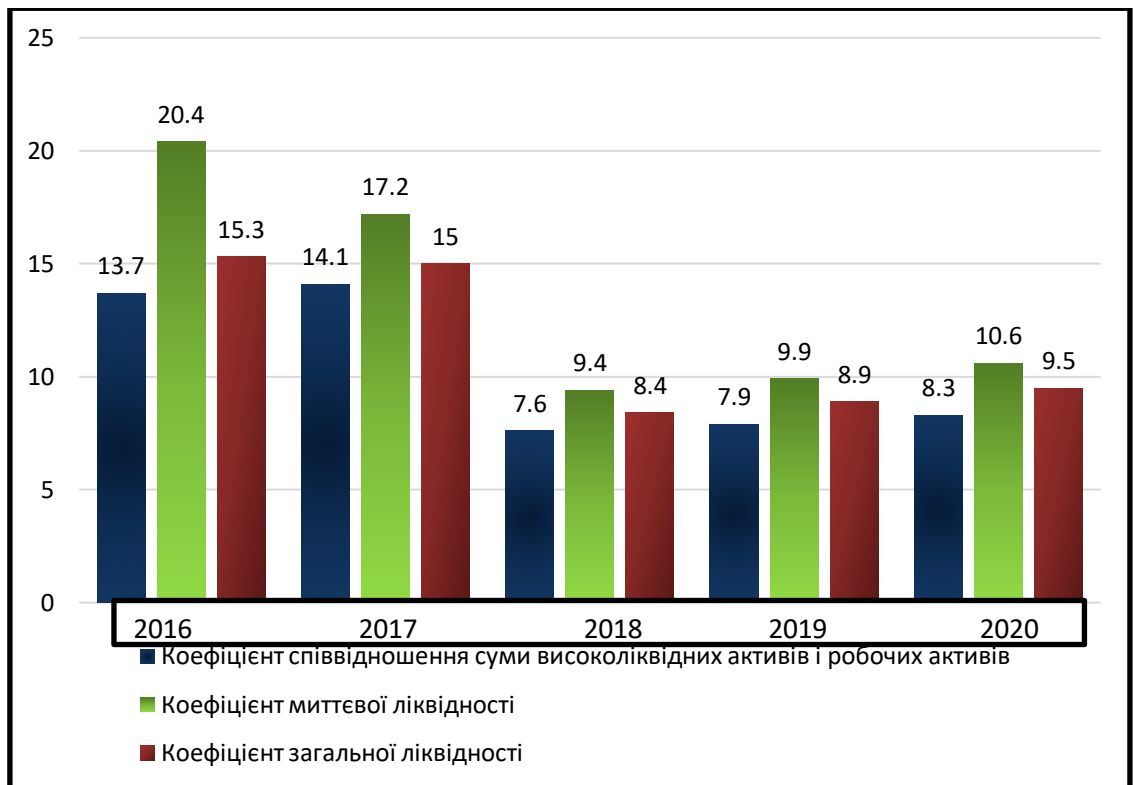

Рисунок 2.6 – Динаміка ліквідності АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2016-2020 рр., %

Проаналізувавши таблицю 2.7 та рисунок 2.6 про ліквідність активів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2016-2020 рр. можемо зробити такі висновки, що коефіцієнт співвідношення суми високоліквідних активів і робочих активів у 2016 році становив 13,7%, а у 2017 році набув найбільшого значення – 14,1%. Проте, у 2018 році показник зменшився майже вдвічі – до 7,6%. Тому коефіцієнт співвідношення суми високоліквідних активів і робочих активів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» не відповідає нормативу, що є негативним фактором. Він є нижчим за бажаний рівень і становить 8,3%, хоча з 2018 року має тенденцію до збільшення.

Норматив миттєвої ліквідності визначають з метою контролювати можливість банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань за рахунок високоліквідних активів (коштів у касі та на кореспондентських рахунках). Самий оптимальний рівень для цього показника: більше або дорівнює 20%.

У 2016 році коефіцієнт миттєвої ліквідності становив максимальне значення – 20,4%, що відповідав нормативам миттєвої ліквідності. Протягом 2016-2018 рр. коефіцієнт миттєвої ліквідності зменшується та набув мінімального значення у 2018 році – 9,4%. А з 2017 до 2020 рр. має тенденцію зростання, проте цей показник є нижчим за бажаний рівень і у 2020 році становить 10,6%. Отже, з 2017 року коефіцієнт миттєвої ліквідності АТ КБ «ПРИВАТБАНК» не відповідає нормативу, що є негативним.

Коефіцієнта загальної ліквідності дає можливість оцінити, наскільки зобов'язання банку покриваються наявними активами банку. Самий оптимальний рівень для цього показника: більше або дорівнює 100%.

Протягом 2016-2020 рр. коефіцієнт загальної ліквідності АТ КБ «ПРИВАТБАНК» не відповідає нормативу, що є негативним. Він є суттєво нижчим за бажаний рівень і у 2020 році становить 9,5%, хоча має тенденцію до збільшення.

За даними видно, що протягом 2013-2020 років значення коефіцієнтів ліквідності активів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» не відповідають нормативам і мають тенденцію до погіршення. Це свідчить про те, що комерційний банк намагається, але не може підвищити прибутковість та ліквідність активів. В 2017-2018 роках АТ КБ «ПРИВАТБАНК» отримував збиток. В цей же час спостерігається зменшення грошових коштів. Починаючи з 2019 року ситуація покращується: грошові кошти збільшують свій обсяг та зростають ліквідні активи, підвищуючи тим самим коефіцієнт загальної ліквідності.

В результаті недотримання термінів та обсягів надходження або списання грошових коштів банку виникає ризик ліквідності. Він призводить до спричинення втрат, зменшення дохідної частини активів та зниження ринкової вартості капіталу. Банк стає неспроможним вчасно, без втрат та в повному обсязі виплатити необхідні грошові кошти для виконання своїх зобов'язань.

Менеджмент ризиком ліквідності виконується за допомогою введення лімітів розмірів розбіжності між активами і зобов'язаннями, складанням найближчих прогнозів щодо грошових потоків, дотримання встановлених норм ліквідності державних цінних паперів. З цією метою банк проводить прогнозування майбутніх обсягів грошових коштів, які надійдуть від операцій із клієнтами та обов'язкових банківських операцій, пов'язаних з управлінською діяльністю.

Менеджмент ризиком ліквідності передбачає аналіз на основних поточних рахунків залишку грошових коштів юридичних та фізичних осіб на основі порівняння та прогнозування базової інформації за певний період діяльності банку та динаміки залишків коштів на рахунках.

Комітет з питань управління активами і пасивами ПриватБанку кожного місяця аналізують ресурси фінансування, беручи до уваги тенденції щомісячних відсоткових ставок та визначає майбутню діяльність банку стосовно управління активами та пасивами.

Для того, що дотриматися забезпечення власних зобов'язань та зобов'язань клієнтів, АТ КБ «ПРИВАТБАНК» дотримується процедури, яка дозволяє утримувати ліквідні активи на достатньому рівні. Цей рівень має забезпечити покриття будь-якого позапланового відпливу грошей з депозитів як гарантійна міра щодо утримання в належному стані економічної ситуації. Такі заходи утворюють так звану «подушку ліквідності».

АТ КБ «ПРИВАТБАНК» використовує нормативи ліквідності, які встановлених Національним банком України, для проведення оцінки своєї діяльності (табл.2.8).

Таблиця 2.8 – Порівняння фактичних та нормативних показників ліквідності активів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2016-2020 рр., %

Норматив	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Н4 «Норматив миттєвої ліквідності» (грошові кошти та залишки на кореспондентських рахунках до зобов'язань, що погашаються на вимогу) (мінімальний рівень, який вимагається Національним банком України – 20%)	56,87	63,52	32,47	43,46	49,58
Н5 «Норматив поточної ліквідності» (активи, які можуть бути отримані чи реалізовані протягом 31 дня до зобов'язань з кінцевим строком погашення протягом 31 дня) (мінімальний рівень, який вимагається Національним банком України – 40%)	59,88	147,43	155,54	141,98	139,62
Н6 «Норматив короткострокової ліквідності» (певні активи з кінцевим строком погашення до 1 року до зобов'язань, включаючи позабалансові зобов'язання) (мінімальний рівень, який вимагається Національним банком України – 60%)	97,09	73,83	99,76	97,74	96,03

[Джерело: фінансова звітність ПриватБанку за 2016-2020 рр.]

Динаміку нормативних показників ліквідності АТ КБ «ПРИВАТБАНК» Розглянемо на рисунку 2.8

За рисунком 2.8 ми бачимо, що норматив миттєвої ліквідності (Н4) за 2016 – 2017 рр. зростає, але у 2018 році зменшився майже вдвічі від 63,52% до 32,47%, проте показник залишається вище мінімального рівня, який вимагається Національним банком України (20%). Протягом календарного 2019 року миттєвої ліквідності (Н4) зріс від 32,47% до 43,46%, тобто на 10,99%.

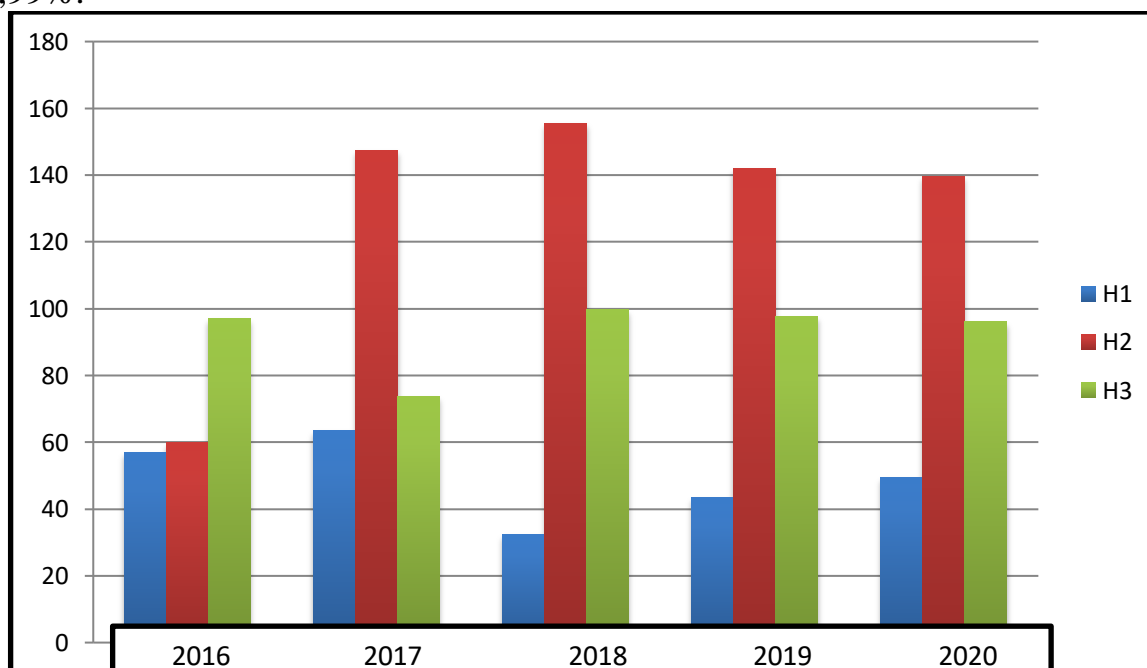

Рисунок 2.8 – Динаміка нормативних показників ліквідності АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2016-2020 рр., %

Такі показники як норматив поточної ліквідності (Н5) та норматив короткострокової ліквідності набувають найбільшого значення у 2018 році, Н5 – 155,54%, а Н6 – 99,76%. Але у наступних роках за цими нормативами спостерігається незначний спад. Норматив поточної ліквідності (Н5) має спад від 155,54% до 141,98%, тобто на 13,56%; норматив короткострокової ліквідності (Н6) знизився від 99,76% до 97,74%, тобто на 2,02%.

В такій спосіб ПРИВАТБАНК створює достатній запас ліквідності. Тому норматив короткострокової ліквідності (Н6) перебільшує визначені НБУ мінімальні ліміти на 37,74%, норматив поточної ліквідності (Н5) перебільшує на 101,98%, а норматив миттєвої ліквідності (Н4) перебільшує визначені НБУ мінімальні ліміти на 23,46%.

На початок 2019 року нормативи Н5 та Н6 ПРИВАТБАНК були більшими не лише за встановлені НБУ граничні значення, але й за середньонормові значення по банківській системі України.

За перший квартал 2020 року нормативи ліквідності ПРИВАТБАНК сягнули таких значень: Н4 – 49,58%, Н5 – 139,62%, Н6 – 96,03%. Роблячи висновки, можна зауважити, що ПРИВАТБАНК достатньо забезпечений ліквідністю протягом 2016-2020 років.

За ініціативою Національного банку України з 2 вересня 2020 року банки перейшли до визначення коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR), що позбавляє від потреби слідкувати за економічними нормативами миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5).

Норматив LCR був запроваджений ще в грудні 2019 року. Він визначає найменший потрібний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відтоку грошових коштів у період 30 календарних днів. По факту він є більш вимогливим у порівнянні з нормативами Н4 та Н5, тому доцільність проводити в майбутньому аналіз та порівняння цих показників відпадає.

Таким чином, АТ КБ «ПРИВАТБАНК» розширює свої можливості в нарощуванні високоліквідних активів.

3. АНАЛІЗ СТАНУ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Методи управління структурою балансу доволі громіздкі, важко реалізуються в практичній діяльності та потребують значних обсягів часу і витрат. На відміну від них, методи, що передбачають проведення позабалансових операцій з метою управління, характеризуються як зручні, гнучкі та мобільні. Вони дають змогу швидко і раціонально реструктуризувати баланс відповідно до кон'юнктури ринку.

У міжнародній практиці інтегрований підхід до управління активами і пасивами динамічно вдосконалюється, а новітні методики часто поєднують балансові та позабалансові операції.

За допомогою методу структурного балансування портфелів активів і пасивів за термінами і сумами банк фіксує спред і нейтралізує зміни процентних ставок. При цьому збалансована стратегія передбачає встановлення повної відповідності між сумами та термінами залучення і розміщення коштів. Ця стратегія не максимізує, а стабілізує прибуток, мінімізуючи процентний ризик. Незбалансована стратегія надає потенційні можливості для одержання підвищених прибутків за рахунок зміни процентних ставок. Згідно з незбалансованою стратегією управління, терміни залучення пасивів мають бути меншими, ніж терміни їхнього розміщення, якщо прогноз свідчить про майбутнє зниження процентних ставок, і навпаки.

Найпопулярнішими методами управління структурою балансу, яку використовують нині банки, є управління дисбалансами (управління гепом).

Стратегія управління гепом – це стратегія управління розривом або незбалансованістю активів і пасивів банку зі змінною та фіксованою ставкою. Це підхід до формування банківського портфеля, що виражається сумою перевищення (нестачі) активів із змінною (фіксованою) ставкою над пасивами зі змінною (фіксованою) ставкою в певний період.

На думку більшості економістів, ГЕП-менеджмент – основний блок управління активами і пасивами банку на основі розриву за обсягами між чутливими до зміни процента активами і чутливими до такої самої зміни пасивами.

У процесі управління активами та зобов'язаннями для встановлення контролю над рівнем ризику процентної ставки оцінюється чутливість окремих статей і банківського балансу загалом до процентного ризику. Індикатором чутливості балансу до процентного ризику є показник гепу («гар» – «розрив, дисбаланс»).

Для визначення показника гепу всі активи і пасиви банку поділяють на дві групи: чутливі до змін процентної ставки та нечутливі до таких змін. Такий поділ можна здійснити лише в межах конкретно визначеного часового інтервалу. Отже, відправним пунктом аналізу розриву є визначення горизонту планування ризи- Менеджмент у банку 326 ку зміни процентних ставок. Горизонт планування безпосередньо визначатиме оцінку розриву.

При цьому виникає проблема: чим триваліший період вибираємо, тим більшу частину активів і пасивів аналізуємо щодо ризику зміни процентних ставок. Водночас при збільшенні планового горизонту точність аналізу зменшується, оскільки не беруться до уваги дрібні коливання. Таким чином, можна розробляти кілька варіантів аналізу на різні терміни.

Визначення горизонту планування ризику зміни процентних ставок:

- до 7 днів, 7–31 день – короткострокові активи і пасиви;
- 32 – 92, 93 – 183 – середньострокові активи і пасиви;
- 184 – 365, більш ніж 365 – довгострокові активи і пасиви.

Розмежування активів і пасивів банку на дві категорії: – активи і пасиви, чутливі до змін процентних ставок (АЧП\ПЧП); – активи і пасиви, нечутливі до змін процентних ставок. Кількісне визначення гепу: геп = АЧП – ПЧП. Якщо АЧП > ПЧП, то геп додатний; АЧП < ПЧП – геп від’ємний; АЧП = ПЧП – геп нульовий. Контроль за ризиком зміни процентних ставок: – наступуюча стратегія – зміна структури активів і пасивів банку з метою отримання вигоди від прогнозованої зміни процентних ставок; – оборонна стратегія – збалансування обсягів АЧП і ПЧП у межах планового горизонту Як правило, часовий горизонт вітчизняні банки поділяють на такі інтервали:

- до 7 днів – короткострокові активи і пасиви;
- від 7 до 31 дня – короткострокові активи і пасиви; Розділ 7 327 – від 31 до 92 днів – середньострокові активи і пасиви;
- від 93 до 183 днів – середньострокові активи і пасиви;
- від 184 до 365 днів – довгострокові активи і пасиви;
- більш ніж 365 днів – довгострокові активи і пасиви.

Наступний етап процесу аналізу розриву полягає у розрозмежуванні активів і пасивів на дві категорії. До першої категорії належать активи і пасиви, на дохідність яких безпосередньо впливає зміна процентних ставок протягом періоду, що аналізується. Активи і пасиви, чутливі до змін процентних ставок, містять ті з них, які будуть переоцінені протягом аналізованого періоду (тобто чутливими до змін процентних ставок будуть ті активи і пасиви, за якими сплачувані та отримувані процентні ставки змінюються зі зміною ринкових ставок). Прикладом активів, чутливих до змін процентних ставок (АЧП), є такі: кредити, які погашаються в аналізований період, кредити із змінною процентною ставкою, цінні папери, що погашаються. Прикладом пасивів, чутливих до змін процентних ставок (ПЧП), є такі: вклади (депозити), за якими закінчується термін договору, вклади із змінною процентною ставкою, міжбанківські кредити, які будуть повернені в аналізований період. Інакше кажучи, до активів і пасивів, чутливих до змін процентної ставки, належать всі активи і пасиви із змінною процентною ставкою, а також ті з них, які будуть погашені в ході періоду, що аналізуються. Довгострокові кредити і депозити потрапляють до тих активів і пасивів, які чутливі до змін процентних ставок лише при наближенні їхнього терміну погашення до горизонту планування ризику зміни процентних ставок.

Третій етап аналізу розриву полягає безпосередньо в його кількісному визначенні. Різниця між АЧП і ПЧП є гепом чи розривом (англ. «gap» – «розрив»).

$$\text{Геп} = \text{АЧП} - \text{ПЧП},$$

де АЧП і ПЧП – відповідно активи і пасиви, чутливі до змін процентної ставки в аналізованій період або у відносних одиницях:

$$p = \text{АЧП} / \text{ПЧП}.$$

Розрив вважають позитивним, якщо сума чутливих до змін процентних ставок активів перевищує суму чутливих до змін процентних ставок пасивів:

$$p > 0 \text{ або } p > 1,$$

і навпаки, негативним, якщо:

$$p < 0 \text{ або } p < 1$$

(Після визначення розриву керівництво банку може приступати до контролю ризику зміни процентних ставок у межах банківського портфеля. Головна ідея управління гепом полягає в тому,

що величина та вид (додатний або від'ємний) гепу мають відповідати прогнозам зміни процентних ставок.

Управління активами і пасивами на основі використання гепу має свої недоліки та переваги. Основними перевагами методу є легкість розуміння, можливість оцінити ризик процентних ставок за термінами виникнення.

Недоліки найбільш розповсюдженого методу УАП щодо управління процентним ризиком є стимулом для розробки нових і більш ефективних методів управління активами та пасивами.

До недоліків методу також зараховують обмеження впливу процентних ставок на процентну маржу, отримання прибутку банком тільки за частиною активів і пасивів (чутливих до зміни процентних ставок) і неможливість оцінювання втрат капіталу банку.

Більшість перерахованих вище недоліків методу гепу створює істотні складнощі при використанні цього методу, але не має принципового характеру і може в тій чи іншій мірі бути подоланою.

Процес прийняття управлінських рішень в банку ґрунтується на комплексному аналізі структури, динаміки і узгодженості активних і пасивних операцій.

На нашу думку, фінансово стійкий банк – це банк, що прогресивно розвивається та демонструє позитивну динаміку при допустимих ризиках та ефективності. Для уникнення проблемної заборгованості працівники банків повинні проводити ряд заходів. По-перше, розподіляти клієнтів за ймовірністю потрапляння в прострочку. По-друге, здійснювати інформування-нагадування клієнтам про можливе виникнення кредитної заборгованості. По-третє, стимулювати клієнтів постійно взаємодіяти з відділеннями та працівниками банків. За строком ці види робіт розпочинаються до виникнення заборгованості.

У випадку виникнення заборгованості працівники банків, які супроводжують кредитні договори, повинні комунікувати з клієнтами, визначати причини заборгованості, інформувати про можливі варіанти

врегулювання, взаємодіяти з відділами протидії шахрайству та управління майном.

Раціональна структура активів і пасивів, сформована відповідно до вибраної банком стратегії та цільових орієнтирів, виступає необхідною умовою фінансової стійкості банків. Прийнято виділяти чотири основні стратегії (вектори) розвитку банків [38], а саме:

- стратегія під назвою «Демпінг», тобто задоволенні всіх потреб клієнтів, співробітників, акціонерів;

- стратегія «Стабільний розвиток», яка базується на зваженому підході до управління ризиками та активами і пасивами банків;

- стратегія «Надзвичайна обережність і консервативність», зміст якої полягає в намірі абсолютно мінімізувати ризики,;

- стратегія «Згортання бізнесу» – планове зниження активів і пасивів, переході до стагнації, іноді оптимізації обсягів активно-пасивних операцій.

У роботі обґрунтована необхідність поділу чутливих до зміни процентних ставок активів та пасивів банку на групи чутливості, що дасть змогу більш точно визначити залежність статей балансу банку від зміни ринкових процентних ставок. Виділено такі групи чутливості активів і пасивів банку:

- інерційно чутливі – фінансові інструменти, ставка за якими переоцінюється наприкінці строку контракту;

- миттєво чутливі – фінансові інструменти, ставка за якими змінюється впродовж одного тижня після зміни базової ставки;

- стандартно чутливі – фінансові інструменти, ставка за якими змінюється впродовж від одного тижня до двох місяців після зміни базової ставки, тобто існує тривалий часовий лаг.

Банкам необхідно знаходити альтернативні види операційної діяльності з достатнім рівнем прибутковості, задовільним рівнем ризику та можливістю широкої диверсифікації.

Операції банків з цінними паперами можуть допомогти банку диверсифікувати кредитний ризик, та підвищити ліквідність капіталу. Банки відповідно до обраної стратегії можуть корегувати ліміти процентного ризику. В роботі запропоновано коефіцієнти оцінки процентного ризику банку і методика їх розрахунку (табл. 3.1). Коефіцієнти та їх орієнтовні значення пропонується використовувати як ліміти процентного ризику, оскільки здійснюється обмеження активів та пасивів банку чутливих до змін процентних ставок.

У банківській практиці поряд з геп-менеджментом, який акцентує увагу на можливій зміні чистого процентного доходу за визначений період, для оцінювання і мінімізації процентного ризику широко використовується метод аналізу тривалості (дюрації). Цей метод, ураховуючи терміни руху грошових коштів – погашення основного боргу та процентних платежів, дає змогу прогнозувати зміну ринкової вартості активів і пасивів банку.

Як і в попередньому методі управління гепом, у процесі управління дюрацією банк може застосувати дві альтернативні стратегії:

- 1) імунізації балансу (мінімізація ризику);
- 2) управління дюрацією (максимізація прибутку) [36].

За реалізації стратегії імунізації зведена вартість банківських активів урівноважує зведену вартість банківських зобов'язань. Це практично повністю захищає банк від фінансових втрат унаслідок коливань ринкових ставок.

Використання банком двох проаналізованих методів потребує встановлення в якості вихідних даних величин можливої середньої зміни ринкових процентних ставок активів і пасивів банку, тобто поряд із застосуванням методів УАП банкам необхідно залучати до розрахунків будь-які самостійні методи прогнозування процентних ставок, переважно на основі комп'ютерних програм.

Дюрація – це розрахунок середньозваженого терміну погашення за активами і пасивами банку. Для розрахунку дюрації портфеля потрібно:

- визначити середньозважений термін погашення для кожного фінансового інструменту;
- зважити кожний розрахунковий показник за ринковою вартістю;
- знайти суму всіх здобутих показників, яка становитиме середньозважений термін погашення портфеля загалом.

Підібравши склад і структуру портфелів так, щоб середній термін погашення портфеля активів приблизно збігався із середнім терміном погашення портфеля зобов'язань, банк може захиститися від негативного впливу ризику зміни процентних ставок. Вартість активів має перевищувати вартість зобов'язань на розмір капіталу. Так, співвідношення між середньозваженими термінами активів і зобов'язань точніше відображається за такою формулою:

$$ДРТ_a = ДРТ_n \times \frac{3}{A}$$

Методику гепу доцільно використовувати на короткотривалу перспективу, а за допомогою методики дюрації слід здійснювати відбір із кількох найкращих варіантів залучення пасивів і розміщення активів банку.

Таким чином, концепція управління активами і пасивами банку дає змогу сформуванню оптимальної структури балансу та захиститися від ризиків, спричинених значними коливаннями параметрів фінансових ринків. При цьому баланс розглядається не тільки як звітна форма, а й як генератор доходів і витрат банку, тобто як об'єкт активного управління, параметрами якого є прибутковість і рівень ризику.

Як було зазначено, кожний із методів управління активами і пасивами має переваги і недоліки. GAP можна зарахувати до найбільш слабких методів із наведених вище. Такий підхід прийнятний для банків, що мають обмежену ресурсну базу і здобули початкові навички в управлінні процентним ризиком. Його можна розглядати як старт на шляху до більш досконалих методів.

Вибір між методом дюрації й імітаційним моделюванням більш складний, оскільки ці два методи мають різні передумови для застосування.

Ідеальним варіантом вважаємо їхнє поєднання, тому що вони взаємодоповнюються.

Метод модифікованого гепу, який запропонований у роботі, базується на поняттях процентного спреду, чутливості активів і пасивів банку, дюрації та дає можливість визначати вплив зміни процентного ризику на прибуток.

Таблиця 3.1 – Коефіцієнти чутливості активів і пасивів банку

Група чутливості	Коефіцієнт кореляції	Коефіцієнт чутливості
Інерційно чутливі	до $\pm 0,3$	20
Стандартно чутливі	від $\pm 0,31$ до $\pm 0,40$	21–34
	від $\pm 0,41$ до $\pm 0,50$	35–49
	від $\pm 0,51$ до $\pm 0,60$	50–64
	від $\pm 0,61$ до $\pm 0,70$	65–79
Миттєво чутливі	від $\pm 0,71$ до $\pm 0,80$	80–90
	від $\pm 0,81$ до $\pm 1,0$	100

З урахуванням коефіцієнтів чутливості показник гепу розраховується за формулою:

$$\text{ГЕП} = \Sigma(A_{ci} \cdot K_{Ai}) - \Sigma(\Pi_{ci} \cdot K_{Pi}), \quad (3.1)$$

де A_{ci} – загальний обсяг чутливих активів у групі;
 K_{Ai} – коефіцієнт чутливості активів за даною групою;
 Π_{ci} – загальний обсяг чутливих пасивів у групі;
 K_{Pi} – коефіцієнт чутливості пасивів за даною групою;
 i – номер групи, кількість яких n .

Введено поняття модифікованого гепу, який окрім чутливості включає до свого складу й елементи дюрації та розраховується за формулою:

$$\text{ГЕП}_{\text{мод}} = \Sigma(A_i \cdot K_{Ai} \cdot d_{Ai}) / 365 - \Sigma(\Pi_i \cdot K_{Pi} \cdot d_{Pi}) / 365, \quad (3.2)$$

де d_{Ai} – тривалість чутливих активів;
 d_{Pi} – тривалість чутливих пасивів.

Отже, формула визначення зміни прибутку банку в результаті зміни ринкових процентних ставок має вигляд:

$$\Delta P = \Delta i \cdot (\text{ГЕП} - \text{ГЕП}_{\text{мод}}), \quad (3.3)$$

Індекс процентного ризику визначається:

$$I_p = (\text{ГЕП} - \text{ГЕП}_{\text{мод}}) / A, \quad (3.4)$$

Показники, розраховані за допомогою методу модифікованого гепу, дозволять:

- оцінити поточний рівень процентного ризику і порівняти його з прийнятним для банку;
- виробити управлінські рішення щодо зміни поточної структури активів й пасивів з метою корегування можливих фінансових втрат;

– виявити додаткові можливості в структурі активів і пасивів для збільшення потенційного прибутку банку.

До недоліків методу модифікованого гепу можна віднести більшу трудомісткість процесів розрахунку та потребу в наявності більшого масиву інформації стосовно процентних ставок як у банку, так і на ринку банківських послуг у цілому. Проте цей недолік не є суттєвим, оскільки дана проблема повністю вирішується за допомогою сучасної комп'ютерної техніки, яка дає можливість швидко і в повному обсязі провести всі необхідні розрахунки.

Використання методу модифікованого гепу сприятиме більш точному аналізу процентного ризику, на який наражається банк, а також точнішому визначенню впливу зміни процентних ставок на прибуток банку, оскільки метод ураховує відсоток чутливості активів та пасивів, що, у свою чергу, об'єктивніше характеризує ризик зміни процентної ставки для банку в процесі управління активами і пасивами.

В магістерській роботі запропоновано фінансову модель, що є інструментом планування діяльності банку, яка дозволяє будувати можливі сценарії і відповідно обирати стратегії, задаючи як змінні ті чи інші укрупнені агрегати активів, пасивів, доходів і витрат .

Модель ґрунтується на основному бухгалтерському рівнянні, балансування моделі здійснюється через суму високоліквідних активів (a^t):

$$a^t = z^t + k^t - ap^t - an^t ,$$

де z^t – зобов'язання;

k^t – капітал;

ap^t – процентні активи;

an^t – інші активи.

Таким чином, запропонований підхід рекомендовано залучити до стратегічного плану щодо стратегії формування та управління портфелем активів та пасивів АТ КБ «Приватбанк». Ефективне формування та управління портфелем активів та пасивів допоможе розвитку АТ КБ «ПРИВИТБАНК» як фінансової установи і як як соціальної інституції.

Нині в міжнародній банківській практиці удосконалення інструментарію УАП відбувається досить динамічно, а новітні методики та фінансові конструкції часто поєднують проведення як балансових, так і позабалансових операцій.

В межах магістерської роботи детальніше зупинимося на методі ГЕПу та напрямках його удосконалення, оскільки саме він є основним у практиці використання вітчизняних банків для управління процентним ризиком в рамках управління активами і пасивами. Недоліки найбільш розповсюдженого методу УАП в частині управління процентним ризиком є стимулом для розробки нових ефективніших методів управління активами і пасивами.

Так, Т. У. Кох зазначає наступні недоліки ГЕП-менеджменту [17]:

- складності у визначенні ступеня чутливості до відсоткової ставки для деяких фінансових інструментів (позики прив'язані до банківської ставки Прам-рейт; позики прив'язані до ставок за депозитними сертифікатами);
- ігнорування вартості грошей з урахуванням доходів майбутніх періодів (створення часових періодів для розрахунку GAP не робить різниці між рухом грошових коштів на початку і наприкінці періоду);
- ігнорування впливу зміни вартості активів і пасивів з фіксованою ставкою при зміні процентної ставки.

З метою одержання додаткового прибутку комерційними банками проводяться операції з цінними паперами, у процесі яких відбувається вкладення вільних грошових ресурсів у цінні папери. Наразі такі операції посідають далеко не головне місце серед цих активних банківських операцій, оскільки основною діяльністю будь-якого банку є надання кредитів фізичним та юридичним особам.

Не менш поширеним є застосування експортного методу. Його відмінність від інших методів полягає у тому, що його можна вважати певною компіляцією балансового методу та ринкового. Під час аналізу за експертним методом зазвичай оцінюють динаміку розвитку активних операцій, структуру та якість активів банківської установи. Структуру активів прийнято аналізувати за допомогою показника питомої ваги, тобто визначення частки, яку займає кожна з частин у сукупності.

Розподіл на групи чутливості фінансових інструментів, що має здійснюватися відповідно до кореляційно-регресійного аналізу, тобто залежно від значення кореляції процентної ставки досліджуваного інструменту та базової ставки. Також до аналізу включаються накопичені дані про стосунки із клієнтами банку та випадки перегляду відсоткових ставок для кожного клієнта після зміни базових ринкових процентних ставок.

Відповідно до теорії статистики значення коефіцієнта кореляції інтерпретується наступним чином: до $\pm 0,3$ – зв'язок відсутній; від $\pm 0,31$ до $\pm 0,5$ – зв'язок слабкий; від $\pm 0,51$ до $\pm 0,7$ – зв'язок помірний; від $\pm 0,71$ до $\pm 1,0$ – зв'язок суттєвий. Для визначення коефіцієнтів чутливості проведемо кореляційно-регресивний аналіз залежності процентних ставок певного банку та базових процентних ставок (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Характеристика кореляційного взаємозв'язку базових процентних ставок і процентних ставок АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Базові середньозважені процентні ставки у річному обчисленні		Середньозважені процентні ставки АТ КБ «Приватбанк» у річному обчисленні							
		гривня				іноземна валюта			
		депозити		кредити		депозити		кредити	
		ФО	ЮО	ФО	ЮО	ФО	ЮО	ФО	ЮО
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Міжбанківський депозитний ринок України	гривня	0,822	0,805	0,254	0,400	–	–	–	–
	іноземна валюта	–	–	–	–	0,664	0,543	0,132	0,256
Міжбанківський кредитний ринок України	гривня	0,948	0,992	0,484	0,125	–	–	–	–
	іноземна валюта	–	–	–	–	0,782	0,854	0,846	0,178
Лондонський міжбанківський ринок (ставка LIBOR)	долари США	–	–	–	–	0,187	0,163	0,788	0,587
Рефінансування НБУ	гривня	0,575	0,533	0,877	0,902	–	–	–	–
Середньозважені ринкові ставки за кредитами	гривня	–	–	0,769	0,822	–	–	–	–
	іноземна валюта	–	–	–	–	–	–	0,543	0,674
Середньозважені ринкові ставки за депозитами	гривня	0,265	0,301	0,408	0,466	–	–	–	–
	іноземна валюта	–	–	–	–	0,487	0,530	0,602	0,556

Подальше вдосконалення методу ГЕПу повинно полягати в розробці на основі вже зазначених рекомендацій стосовно чутливості активів та пасивів; моделі модифікованого ГЕПу, що базується на методі розривів (GAP-аналіз) та методу розрахунку тривалості інструментів (дюрація).

Нами встановлені коефіцієнти чутливості активів та пасивів до зміни процентних ставок прямо пропорційно до зміни коефіцієнта кореляції. Чим сильніший зв'язок між базовою та банківською процентними ставками, тим більшою є чутливість останньої до зміни першої. Об'єктивність в питанні присвоєння того чи іншого значення коефіцієнта чутливості певного активу або пасиву в межах визначених значень коефіцієнтів кореляції цілком і повністю покладається на банківських аналітиків.

Таблиця 3.3 – Коефіцієнти чутливості активів та пасивів АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Стаття активів	Коефіцієнт чутливості, Ка, %	Стаття пасивів	Коефіцієнт чутливості, Кп, %
Грошові кошти та їх еквіваленти	0	Кошти банків	0
Дорогоцінні метали	0	Міжбанківські кредити отримані	100
Державні цінні папери	75	Короткострокові депозити (до 1 року)	90
Муніципальні цінні папери	80	Довгострокові депозити (понад 1 рік)	70
Комерційні цінні папери	100	Кошти до запитання	30
Кошти в інших банках	0	Депозитні сертифікати	70
Міжбанківські кредити надані	100	Векселі	90
Короткострокові кредити (до 1 року)	100	Облігації	50
Довгострокові кредити (понад 1 рік)	80	Інші залучені кошти	0
Прострочені кредити	50	Інші зобов'язання фінансові	0
Державні цінні папери	60	Прибуток	0
Муніципальні цінні папери	70	Субординований борг	0
Комерційні цінні папери	100		
Державні цінні папери	20		
Муніципальні цінні папери	20		
Комерційні цінні папери	40		
Інвестиції в асоційовані компанії	20		
Інвестиційна нерухомість	0		
Основні засоби та нематеріальні активи	0		

Отже, для виявлення залежності та впливу зміни відсоткових ставок (процентного ризику) на прибуток банку можна використовувати формулу, яка враховує і ступінь чутливості активів та пасивів банківського балансу, а також містить елементи методу дюрації.

Для виявлення практичної цінності запропонованої нами моделі проаналізуємо процентний ризик АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за наведеною схемою. Для порівняння отриманих даних з аналізу процентного ризику

методом модифікованого ГЕПу зробимо оцінку рівня відсоткового ризику методом класичного ГЕПу (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Порівняльна таблиця аналізу процентного ризику АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Показник	Метод ГЕПу		Метод модифікованого ГЕПу	
	базовий	прогнозний	базовий	прогнозний
ГЕП, тис. грн.	11334225	2779246	5961284	6481570
Індекс відсоткового ризику,%	13,19	2,45	6,94	5,72
Можливість урахування рівня чутливості до зміни процентних ставок	–		+	
Можливість урахування тривалості активів та зобов'язань	–		+	

Наведені дані таблиці свідчать про відмінність отриманих результатів щодо аналізу процентного ризику в банку. Така ситуація пояснюється врахуванням рівня чутливості активів та зобов'язань банку при розрахунку методом модифікованого ГЕПу. Оскільки банк більше видає активи під плаваючу відсоткову ставку із прив'язкою до базових індикаторів, то і рівень чутливості таких активів є більшим за рівень чутливості зобов'язань, при залученні яких банк більшою мірою фіксують процентні ставки. Загальна тенденція зниження рівня процентного ризику є характерною для обох методів. Але треба зазначити, що менші значення індексу відсоткового ризику при методі модифікованого ГЕПу зумовлені врахуванням тривалості конкретних активів та зобов'язань банку, що в свою чергу знижує конкретний розрив.

Невелике зниження рівня процентного ризику в прогнозному році за методом модифікованого ГЕПу порівняно із обвалом на 10,74% (з 13,19% в базовому до 2,45% в прогнозному) за методом ГЕПу є свідченням більшої об'єктивності при оцінці процентного ризику за методом модифікованого ГЕПу. Оскільки він крім факторів, на яких базується класичний ГЕП-менеджмент, враховує ще й рівень чутливості та тривалості активів і зобов'язань банківської установи. На основі вищезазначеного можемо зробити висновок, що метод ГЕПу забезпечує управління ризиком переоцінки, як форми процентного ризику, а використання ще й запропонованих заходів дасть змогу уникнути певних недоліків в частині базисного ризику та ризику зміни кривої дохідності.

Отже, використання методу модифікованого ГЕПу сприятиме більш точному аналізу процентного ризику, на який наражається банк, а також визначенню більш точного впливу зміни процентних ставок на прибуток банку, оскільки метод враховує відсоток чутливості та тривалості активів і

пасивів, що в свою чергу об'єктивніше характеризує ризик зміни відсоткової ставки для банку, особливо в умовах фінансової нестабільності. Всі ці рекомендації, на нашу думку, сприятимуть підвищенню ефективності й удосконаленню управління процентним ризиком банку як складової частини єдиного процесу управління активами і пасивами.

Загалом більшість методик експрес-аналізу в системі ранньої діагностики будується на використанні груп показників, що сповіщають про ділову активність банку, його надійність та ліквідність і прибутковість. Показники ліквідності розкривають здатність захищати інтереси вкладників, клієнтів та акціонерів, своєчасно виконувати взяті фінансові зобов'язання тощо. Прибутковість сигналізує про спроможність банку покривати втрати і збитки за фінансовими ризиками та генерувати нові цінності, що задовольняють інтереси акціонерів і дозволяють розвивати банківський бізнес.[21]

Як бачимо з наведеної інформації, загальна сума активів Банку за 2020 р. порівняно з 2019 р. збільшилась на 27 371 091 тис. грн. (31,80%). Загальна структура активів Банку свідчить про виважене ставлення Банку до якості своїх активів. Такий підхід дозволяє Банку ефективно управляти ними та досягати позитивного результату за кожною активною операцією. Управління активами вирішувало проблему прибутковості, дотримання нормативів ліквідності та контролю притаманних Банку ризиків. Розкриття інформації за видами активів у фінансовій звітності Банку відповідає вимогам Національного банку України та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Протягом 2018-2020 років, у зв'язку з негативними наслідками після впливу фінансово-економічної кризи на банківську систему України, Банк, з метою зменшення цього впливу при управлінні активами та пасивами, керувався обмеженнями та запроваджував додаткові заходи для забезпечення стабільності роботи Банку та захисту інтересів вкладників та інших кредиторів згідно вимог Національного банку України.

Щоб проаналізувати дохідність активів, розрахуємо коефіцієнт дохідності ($K_{\text{дох}}$):

$$K_{\text{дох}} = \text{Дохідні активи} / \text{Активи, всього} ; \quad (2.1)$$

$$K_{\text{дох}2018} = 8\,426\,371 + 551\,512 + 65\,825\,103 + 2\,194\,230 / 80\,165\,465 = 0,96;$$

$$K_{\text{дох}2019} = 9\,251\,245 + 105\,429 + 61\,615\,075 + 5\,185\,787 / 86\,066\,131 = 0,88;$$

$$K_{\text{дох}2020} = 19\,725\,932 + 84\,401 + 85\,385\,307 + 1\,317\,049 / 113\,437\,222 = 0,94.$$

Коефіцієнт дохідності за 2020р. порівняно з 2018р., збільшився на 0,06, (так як у 2019р. збільшилася сума грошових коштів, а також збільшилася кількість наданих кредитів) і становить 0,94, що свідчить про високу дохідність активів банку.

Пасиви Банку за станом на кінець дня 31 грудня 2020 р.

Дані засвідчують, що банк АТ КБ «ПРИВАТБАНК» у 2018 та 2019рр. вирішував стратегічні питання подальшого розвитку. У складі власного капіталу у 2018р. найжвавіше зростав Статутний капітал та Резервні фонди банків.

Також дуже значимими що у гривні, що у відсотковому відношенні відіграють кошти клієнтів за 2019 рік і у гривневому еквіваленті становлять - 75182793 тис. грн.

Як бачимо з наведеної діаграми, більшу частку пасиву банку займають кошти клієнтів, а саме 74,02% та кошти банків - 14,33%.

У 2019 році відбулось збільшення сум зобов'язань на 25 761 842 тис. грн. порівняно з 2018 р. (33,99%).

Отриманий прибуток від проведеної фінансово-господарської діяльності порівняно з 2019р. склав - 61,34%, а на 2020 р. - 80,49%. Отже, прибутковість фінансово-господарської діяльності банку у 2020р. різко зросла на 19,15% порівняно з попереднім роком [20].

Розрахунок економічних нормативів регулювання діяльності банку: а) регулятивний капітал:

$$H1\ 2018 = 6\ 089\ 555 + 2\ 147\ 357 - 565\ 132 = 7\ 671\ 780 \text{ (тис.грн.)};$$

$$H1\ 2019 = 7\ 944\ 566 + 1\ 655\ 490 - 797\ 521 = 8\ 802\ 535 \text{ (тис.грн.)};$$

$$H1\ 2020 = 9\ 956\ 456 + 2\ 632\ 863 - 1\ 027\ 194 = 11\ 562\ 125 \text{ (тис.грн.)};$$

Розмір регулятивного капіталу Банку станом на кінець дня 31 грудня 2020 року в порівнянні з 2019 роком збільшився на 2 759 689 тис. грн., тому що збільшився основний капітал (31,35%: збільшення статутного капіталу порівняно з минулим роком на 1 049 336 тис. грн, збільшилися резервні фонди на 48 653 тис. грн.) і складає 11 562 125 тис. грн., який є достатнім для виконання нормативних та ліцензійних вимог Національного банку України, для здійснення існуючого обсягу операцій.

б) норматив адекватності регулятивного капіталу розраховується за такою формулою:

$$H2\ 2018 = 7\ 671\ 780 / 75\ 509\ 645,67 * 100\% = 10,16;$$

$$H2\ 2019 = 8\ 802\ 535 / 76\ 667\ 735,192 * 100\% = 11,48;$$

$$H2\ 2020 = 11\ 562\ 125 / 103\ 417\ 933,8 * 100\% = 11,18;$$

Рівень адекватності регулятивного капіталу порівняно з минулим періодом зменшився, так як збільшилися активи. Так як H2 2020 11,88 і дорівнює 17 %, можна зробити висновок, що банк достатньо капіталізований і не потребує втручання зовнішніх сегментів. Щоб детальніше виявити достатність капіталу банку, розрахуємо додатковий показник достатності капіталу (рекомендовані значення знаходяться у межах 0,15-0,20):

$$K1 = \text{Капітал} / \text{Пасив всього};$$

$$K1\ 2018 = 5\ 684\ 882 + 8\ 195\ 683 / 80\ 165\ 465 = 0,17;$$

$$K1\ 2019 = 7\ 810\ 866 + 10\ 270\ 719 / 86\ 066\ 131 = 0,21;$$

$$K1\ 2020 = 8\ 860\ 202 + 11\ 879\ 968 / 113\ 437\ 222 = 0,18.$$

Отже, достатність капіталу за 2020р. відповідає нормі, але в порівнянні з 2018р. цей показник знизився, тому що збільшилися зобов'язання банку.

Розрахуємо ще один показник - мультиплікатор капіталу, який характеризує рівень покриття активів за рахунок акціонерного капіталу.

$M = \text{Активи банку} / \text{Статутний капітал};$

$M_{2018} = 80\,165\,465 / 5\,684\,882 = 14,10;$

$M_{2019} = 86\,066\,131 / 7\,810\,866 = 11,02;$

$M_{2020} = 113\,437\,222 / 8\,860\,202 = 12,80;$

У 2020р. мультиплікатор капіталу в порівнянні зі значенням показника у 2018 р. зріс на 1,78, $12,80\% < 15\%$, отже ризик втрат не є значним, який показує, що рівень ефективності управління ресурсами є ефективний.

Що стосується резервного фонду банку, то він формується Банком у відповідності до статуту та чинного законодавства. Резерви під втрати за активними операціями є достатніми і покривають можливі збитки, за 2020р. резервний капітал банку становить - 1 519 787 тис.грн, що на 202 915 тис. грн. більше минулого показника.

Структура капіталу, що склалась на кінець звітної року не містить ознак загрози фінансової стійкості. Розкриття інформації про власний капітал та чистий прибуток, у фінансовій звітності Банку, відповідає вимогам Національного банку України та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Отже, з вище приведеного аналізу, можна зробити наступні висновки, що:

- а) принципи формування резервів та регулятивний капітал відповідають нормативним вимогам Національного банку;
- б) маємо відзначити достатність резервів та адекватність капіталу банку;
- в) якість управління активами і пасивами Банку оцінюємо як задовільну;
- г) керівництво Банку на належному рівні забезпечує управління активами і пасивами з орієнтацією на прибутковість операцій та підтримування ліквідності балансу.

Отже, ефективне управління активами і пасивами банку означає вибір такої стратегії управління, яка б забезпечувала досягнення цільової прибутковості, визначеної метою розвитку банку, та мінімізувала б ризики. Тому необхідним є прогнозування зміни облікової ставки Національного банку України і, як наслідок, планування знаку та розміру гепу банку, а в якості критерію оптимізації його фінансової стратегії може виступити прибуток у довгостроковому періоді.

Групування фінансових інструментів ґрунтується на результатах кореляційно-регресійного аналізу, тобто залежно від значення кореляції процентної ставки інструменту, що досліджується, та базової ставки. У процесі аналізу використовуються дані про взаємовідносини з клієнтами банку та випадки можливості перегляду процентних ставок для кожного клієнта після зміни базових ринкових процентних ставок.

Автором на основі використання поняття чутливості активів та пасивів банку та їх поділу на групи з присвоєнням відповідних коефіцієнтів, що

відображені в табл. 3.4, розроблено метод модифікованого гепу для оцінювання впливу процентного ризику на прибуток банку.

Таблиця 3.4 – Коефіцієнти чутливості активів і пасивів банку

Група чутливості	Коефіцієнт кореляції	Коефіцієнт чутливості
Інерційно чутливі	до $\pm 0,3$	20
Стандартно чутливі	від $\pm 0,31$ до $\pm 0,40$	21–34
	від $\pm 0,41$ до $\pm 0,50$	35–49
	від $\pm 0,51$ до $\pm 0,60$	50–64
	від $\pm 0,61$ до $\pm 0,70$	65–79
Миттєво чутливі	від $\pm 0,71$ до $\pm 0,80$	80–90
	від $\pm 0,81$ до $\pm 1,0$	100

Метод модифікованого гепу, який запропонований у роботі, базується на поняттях процентного спреду, чутливості активів і пасивів банку, дюрації та дає можливість визначати вплив зміни процентного ризику на прибуток.

З урахуванням коефіцієнтів чутливості показник гепу розраховується за формулою:

$$\text{ГЕП} = \Sigma(A_{\text{чи}} \cdot K_{A_i}) - \Sigma(\Pi_{\text{чи}} \cdot K_{\Pi_i}),$$

де $A_{\text{чи}}$ – загальний обсяг чутливих активів у групі;

K_{A_i} – коефіцієнт чутливості активів за даною групою;

$\Pi_{\text{чи}}$ – загальний обсяг чутливих пасивів у групі;

K_{Π_i} – коефіцієнт чутливості пасивів за даною групою;

i – номер групи, кількість яких n .

Введено поняття модифікованого гепу, який окрім чутливості включає до свого складу й елементи дюрації та розраховується за формулою:

$$\text{ГЕП}_{\text{мод}} = \Sigma(A_i \cdot K_{A_i} \cdot d_{A_i}) / 365 - \Sigma(\Pi_i \cdot K_{\Pi_i} \cdot d_{\Pi_i}) / 365,$$

де d_{A_i} – тривалість чутливих активів;

d_{Π_i} – тривалість чутливих пасивів.

Отже, формула визначення зміни прибутку банку в результаті зміни ринкових процентних ставок має вигляд:

$$\Delta P = \Delta i \cdot (\text{ГЕП} - \text{ГЕП}_{\text{мод}}).$$

Індекс процентного ризику визначається:

$$I_p = (\text{ГЕП} - \text{ГЕП}_{\text{мод}}) / A.$$

У роботі наголошується, що проведений аналіз практичного використання методу модифікованого гепу для оцінювання процентного ризику банків, дає можливість застосовувати його в практиці діяльності вітчизняних банків за умови використання об'єктивних статистичних даних.

Показники, розраховані за допомогою методу модифікованого гепу, дозволять:

- оцінити поточний рівень процентного ризику і порівняти його з прийнятним для банку;
- виробити управлінські рішення щодо зміни поточної структури

активів й пасивів з метою корегування можливих фінансових втрат;

До недоліків методу модифікованого гепу можна віднести більшу трудомісткість процесів розрахунку та потребу в наявності більшого масиву інформації стосовно процентних ставок як у банку, так і на ринку банківських послуг у цілому. Проте цей недолік не є суттєвим, оскільки дана проблема повністю вирішується за допомогою сучасної комп'ютерної техніки, яка дає можливість швидко і в повному обсязі провести всі необхідні розрахунки.

Метод модифікованого гепу забезпечує управління не тільки ризиком переоцінки, а й базисним ризиком та ризиком зміни кривої дохідності.

Використання методу модифікованого гепу сприятиме більш точному аналізу процентного ризику, на який наражається банк, а також точнішому визначенню впливу зміни процентних ставок на прибуток банку, оскільки метод ураховує відсоток чутливості активів та пасивів, що, у свою чергу, об'єктивніше характеризує ризик зміни процентної ставки для банку в процесі управління активами і пасивами.

ВИСНОВКИ

Управлінський персонал банків працює над успішним впровадженням раціональної стратегії розвитку банку, оскільки орієнтація на високоприбуткові операції, ті, що приносять стабільний дохід, є запорукою успішності і конкурентоспроможності банківської установи. У цих умовах банківський менеджмент перетворюється у все більш складний технологічний процес.

Зазначені процеси вимагають розроблення адекватних методів управління банківським портфелем активів та пасивів з урахуванням не лише їхньої дохідності, а й відповідного рівня якості. Тому у магістерській роботі розглянуто основне коло питань, які дозволяють комплексно представити процес управління банківськими активами та пасивами, що забезпечують вироблення ефективних управлінських рішень на прикладі діяльності АТ КБ «ПРИВАТБАНК».

Проведені у магістерській роботі дослідження дають можливість зробити наступні висновки.

У першому розділі розглянуто і досліджено поняття «управління активами та пасивами банку». Процес управління активами та пасивами банківських установ сконцентрований на створення оптимальної стратегії перерозподілу фінансових потоків й ресурсів, що дозволяє отримувати плановий рівень прибутковості та здійснювати контроль й моніторинг ринкових ризиків, які виникають в процесі управління. Встановлено, що досягнення основної мети банку в сфері управління активами та пасивами можливе лише при реалізації конкретних завдань на які спрямований процес управління.

Шляхом опрацювання літературних джерел визначено і наведено специфіку і структуру банківських операцій, зокрема активних та пасивних. Зазначено, що активні операції банківської установи – це діяльність банку, пов'язана з ефективним розміщенням наявних у банку ресурсів у кредити, депозити, інвестиції, основні засоби, а також у товарно-матеріальні цінності та їх оптимізація. З'ясовано, що основний вид пасивних операцій – залучення коштів на банківські рахунки всіх видів: поточні, строкові, ощадні, валютні та інші. Обґрунтовано, що найбільш вичерпного аналізу потребують кредитні операції банків, які є основним джерелом доходу.

Доведено, що під стратегією управління активами та пасивами можна розуміти набір принципів, програм та інструментів, використання яких у сукупності сприятиме досягненню й підтриманню оптимальної структури активів та пасивів банку з точки зору забезпечення необхідного для зростання власного капіталу рівня чистої процентної маржі та прийнятних ризиків в умовах впливу чинників зовнішнього середовища. Пошук нових шляхів й підходів до управління активними та пасивними операціями призвів до виникнення нового підходу до управління – інтегрованого, який представляє собою єдність і нерозривність процесу управління активами та пасивами банків. Стратегія управління «тепом», дисбалансом – управління

розривом або дисбалансами активів і пасивів банку зі змінною та фіксованою ставкою в певний часовий проміжок.

У другому розділі наведена фінансово-економічна характеристика АТ КБ «ПРИВАТБАНК» та визначено його місце у банківській системі України. Під час аналізу показників діяльності АТ КБ «ПРИВАТБАНК» було з'ясовано, що регулятивний капітал протягом аналітичного періоду відповідає нормативним значенням, а нормативи ліквідності, встановлені НБУ для комерційних банків, знаходяться на належному рівні. Також можна зробити висновки про підвищення рівня ділової активності, що, в свою чергу, призвело до підвищення доходності кредитних вкладень (у 2018 році даний показник склав 0,61) та зростання доходності активів у 2019 році (даний показник становив 11, 17). Також відбулося суттєве підвищення рівня чистого процентного доходу – від 6111 млн. грн. у 2018 р. до 16752 млн. грн. у 2019 р. Також варто зазначити, що у 2017 р. АТ КБ «ПРИВАТБАНК» переживав внутрішню кризу та сума його чистого збитку становила 176238 млн. грн., але вже у 2018 році банк виправив своє становище та досяг прийняттого рівня чистого прибутку – він склав 12798 млн. грн. Отже, загалом фінансове становище банку можна назвати прийнятним.

У магістерській роботі зроблено детальний аналіз складу та структури активних і пасивних операцій АТ КБ «ПРИВАТБАНК», визначено ключові статті доходів і витрат, наведено основні балансові показники діяльності банку, проаналізовано додержання вимог НБУ щодо економічних нормативів, визначено показники ефективності і прибутковості діяльності зазначеного банку. З'ясовано, що показники активів і пасивів станом на кінець 2015 року суттєво погіршились, але у 2017-2019 роках мають позитивну динаміку. Найбільшу питому вагу мали кредити та аванси клієнтів - 73,2%. Також суттєвий вплив на формування величини активів мали грошові кошти та їх еквіваленти - 11,28% та вбудовані похідні фінансові активи - 11,86%. У 2018-2019 рр. структура активів істотно змінилася. Зменшилася питома вага кредитів та авансів клієнтів до 18,03% натомість суттєво зріс розмір інвестиційного портфелю до 64,77% у структурі балансу. Якісно проаналізувати структуру пасивів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» важко, оскільки капітал банку має від'ємні значення за нереалізованим прибутком (збитком) від інвестиційних цінних паперів та накопиченим дефіцитом. Більше 90% структури зобов'язань – це кошти клієнтів. Отже, визначено необхідність у визначенні напрямів та форм збалансування структури активів та пасивів для забезпечення більш ефективної діяльності банку. Проведене дослідження дозволило зробити аналітичні висновки щодо удосконалення управління активами і пасивами, що удосконалено в третьому розділі.

В роботі запропоновано поділ чутливих до зміни процентних ставок активів та пасивів банку на групи чутливості, що дає змогу більш точно визначити залежність статей балансу банку від зміни ринкових процентних ставок. Виділено такі групи чутливості активів і пасивів банку: інерційно чутливі; миттєво чутливі; стандартно чутливі. Банки відповідно до обраної стратегії можуть корегувати ліміти процентного ризику, які пропонується

використовувати на основі коефіцієнтів оцінки і методики їх розрахунку, що запроваджено в роботі. На основі використання поняття чутливості активів та пасивів банку та їх поділу на групи, з присвоєнням відповідних коефіцієнтів, розроблено метод модифікованого гепу для оцінювання впливу процентного ризику на прибуток банку. Метод модифікованого гепу, який запропонований у роботі, базується на поняттях процентного спреду, чутливості активів і пасивів банку, дюрації та дає можливість визначати вплив зміни процентного ризику на прибуток. Таким чином, запропонований підхід рекомендовано залучити до стратегічного плану щодо стратегії формування та управління портфелем активів та пасивів АТ КБ «ПРИВАТБАНК».

На основі виявлення груп чутливості фінансових інструментів, в роботі проведено кореляційно-регресійний аналіз взаємозв'язку базових процентних ставок і процентних ставок АТ КБ «ПРИВАТБАНК». Встановлено коефіцієнти чутливості активів та пасивів до зміни процентних ставок прямо пропорційно до зміни коефіцієнта кореляції. Чим сильніший зв'язок між базовою та банківською процентними ставками, тим більшою є чутливість останньої до зміни першої. Для порівняння отриманих даних з аналізу процентного ризику методом модифікованого ГЕПу оцінено рівень відсоткового ризику методом класичного ГЕПу. Виявлено, що тенденція зниження рівня процентного ризику є характерною для обох методів. Але треба зазначити, що менші значення індексу відсоткового ризику при методі модифікованого ГЕПу є свідченням більшої об'єктивності, що в свою чергу знижує конкретний розрив. Оскільки він крім факторів, на яких базується класичний ГЕП-менеджмент, враховує ще й рівень чутливості та тривалості активів і зобов'язань банківської установи. Всі ці рекомендації, на нашу думку, сприятимуть підвищенню ефективності й удосконаленню управління процентним ризиком банку як складової частини єдиного процесу управління активами і пасивами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз банківської діяльності [Текст]: підручник / А. М. Герасимович, М. Д.Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. ; за ред. А. М. Герасимовича. - К.: КНЕУ,2004. - 599 с.
2. Кириченко О.А. Банківський менеджмент: Навчальний посібник / За ред. О.А. Кириченко –К: Знання – Прес, 2002- 438 с
3. Аналіз ринку банківських послуг [Текст] / В. Б. Захожай, С. С. Герасименко, Т. О.Терещенко та ін.; За заг. ред.. В. Б. Захожая, К.: МАУП, 2006. -188 с.
4. Лаврушин О.І. Банківська справа: Навчальний посібник / За ред. Лаврушина
О.І - М: Фінанси та статистика, 2000 - 672 с.
5. Банківські операції [Текст] : підр. / В. І. Мітенко, Н.Г.Слав'янська, О.Г. Коренева: заред. В. І. Мітенко, Н. Г. Слав'янської. - [2-ге видання перероб. і доп.]. - К.: Знання,2006. - 727 с.
6. Банківські операції [Текст] : підр. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.за заг. ред. А. М. Мороза, - (3-те вид., перероб. і доп.). -К.: КНЕУ, 2008. - 608 с.
7. Банківські операції [Текст] : підручник / О. В. Дзюблюк, Я. І. Чайковський, Н. Д.Галалуп та ін.; за ред. О. В. Дзюблюка. - Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. - 696 с.
8. Васильченко З. М. Комерційні банки: реструктуризація та реорганізація [Текст] : монографія / З. М. Васильченко. – К.: Кондор 2007 - 528 с.
9. Васюренко О. В. Банківські операції [Текст]; навч. посібник / О: В. Васюренко. - К.: Знання, 2004. - 324 с.
10. Версаль. Н. І. Теорія кредиту [Текст] : навч. посібник / Н. І. Версаль, Т. В. — Дорошенко. - К.: Вид. Дім "Києво-Могилянська академія ", 2007. -483 с.
11. Волошин І. Оптимальне управління роздрібним кредитуванням банку [Текст] / І. Волошин // Вісник Національного банку України. – 2010. - №5. – С. 22 – 27.
12. Синки Дж. Ф. Управление финансами в коммерческих банках: Учебное пособие / Дж. Ф. Синки - М: Catalaxu,1994 - 820 с.
13. Економічна енциклопедія [Текст] : у 3 т. / ред. С. В. Мочерний, О.А. Устенко. - К.: Видавничий центр «Академія», 2002. — Т2. - 848с.
14. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: постанова Правління НБУ: затверджена 28.08.2001 р. №368 / Національний банк України. — Офіційний текст. — Режим доступу до постанови: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG6032.html
15. Інформаційний банківський портал. Режим доступу до сайту : <http://www.uabanker.net/links/>

16. Ларіонова І.В. Управління активами та пасивами в комерційному банку: Навчальний посібник /Ларіонова І.В - М: «Консалтбанкiр», 2003-272 с
17. Сало І.В. Фінансовий менеджмент у банку: Навчальний посібник / Сало І.В., Криклій О.А. – Суми: Університетська книга, 2007-314 с
18. Косова Т. Д. Банківські операції [Текст] : навч. По., / Т. Д. Косова, О. Р. Циганов. — К.: Центр учбової літератури, 2009.—372 с.
19. Корнієнко Т.В. Стратегічне управління активами та пасивами комерційного банку в умовах перехідної економіки / Корнієнко Т.В // Вісник Національного банку України, №10, 2001 - 14-17 с
20. Мещеряков А. А. Організація діяльності комерційного банку [Текст] :навч. Посібник / А. А. Мещеряков. - К.: Центр учбової літератури, 2007-608 с.
21. Операції комерційних банків / Р. Коцовська, В. Ричаківська, Г. Табачук. Я.Грудзевич, М. Вознюк]. - [3-тє вид.]. - К.: Алеута; Львів: ЛБІ НБУ, 2003.-500 с.
22. Міщенко В.І, Славянська Н.Г. Банківські операції : Навчальний посібник / Міщенко В.І, Славянська Н.Г – К: Знання, 2006- 727 с
23. Pooter M., Ravazzolo F.,Van Dijk D.Predicting the Term Structure of Interest Rates. Incorporating parameter uncertainty, model uncertainty and macroeconomic information.2007 <http://ssrn.com/abstract=967914>
24. Шварц О.В. Інтегроване управління активами і пасивами як філософія управління сучасним банком / Шварц О.В / Електронний науковий збірник: Вісник КЕФ КНЕУ імені Вадима Гетьмана, №1, 2010- 34-38с
25. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу до сайту:www.ukrstat.gov.ua/
26. Офіційний сайт Верховної ради України. - Режим доступу до сайту:<http://portal.rada.gov.ua/>
27. Офіційний сайт Національного банку України. - Режим доступу до сайту: <http://www.bank.gov.ua/>
28. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». – Режим доступу до сайту: <http://privatbank.ua/>
29. Парасій-Вергуленко І. М. Аналіз банківської діяльності [Текст]: навч.-метод. посібник / І.М. Парасій-Вергуленко. – К.:КНТУ, 2003. – 455 с.
30. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник / Л. О. Примостка. – [2 – ге вид., доп. і перероб]. – К.:КНЕУ, 2004. – 468 с.
31. Положення про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів: постанова Правління НБУ: прийнята 30.04.2010 року №223. –Національний банк України. - Офіційний текст. – Режим доступу до постанови:http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE17769.html
- 32.Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні:закон України : прийнятий 21.12.2000 р. № 2157-

Ш / Верховна Рада України. - Офіц.вид. // Відомості Верховної Ради. - 2001. - С.35

33. Про організацію формування та обігу кредитних історій: закон України: прийнятий 23.05.2005 р. № 2704-IV / Верховна Рада України - Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради. — 2005.—№32.—С. 421.

34. Про схвалення методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України: постанова правління НБУ: прийнята 02.08.2004 року №361. – Національний банк України. - Офіційний текст. – Режим доступу до постанови: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04>

35. Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб : закон України : прийнятий 20.09.2001 р. № 2740-III Верховна Рада України. - Офіційний текст. – Режим доступу до закону: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2740-14>.

36. Словник банківських термінів [Текст] / А. Г. Загородній, О. М. Сліпущко, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко; під ред. Івакіна О. П. - К.: Вид-во "Аконіт", 2000. - 605 с.

37. Смерічевський С. Удосконалення сучасних методів банківського регулювання оцінки кредитоспроможності фізичних осіб [Текст] / С. Смерічевський, О. Клімова // Вісник Національного банку України. – 2012. - №2. – С.28-38.

38. Стратегія кредитного ризику комерційного банку [Текст]: / за ред. В. В. Вітлінського.- К.: Знання. - 2000, - 274 с.

39. Сухотеплий В. Фінансова криза та особливості динаміки структури активів банківської системи України. [Текст] / В. Сухотеплий // Вісник Національного банку України. – 2011. - №10. – С. 33 – 38.

40. Управління банківськими ризиками [Текст]: навч. посібник / Л. О. Примостка, П. М. Чуб, Г. Т. Карчева та ін.; за заг. ред. Д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки. - К.: КНЕУ, 2007. - 600 с.

41. Центральний банк та грошово-кредитна політика: підручник / А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук, та ін.; за заг. ред. А. М. Мороза і Шевченко Р. І. Банкірські операції [Текст] : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисцип. / Р. І. Шевченко. К.: КНЕУ, 2000. - 160 с.

ДОДАТКИ

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК" Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 854
Заборгованість банкам	7	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 196	68 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 715	875
Поточні податкові активи	22	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	155
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 379
Активи з права користування	10	1 748	1 716
Основні засоби та нематеріальні активи	11	6 894	4 764
Інші фінансові активи	12	3 448	2 210
Інші активи	13	8 900	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержатель		1 228	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 525	399 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ		-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		2	201
Кошти клієнтів	14	312 708	240 621
Зобов'язання орендера з лізингу	31	1 855	1 748
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	146	121
Інші фінансові зобов'язання	15	2 907	1 522
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 082	3 260
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 709	255 194
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	208 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	689	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	9	(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	17	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(171 665)	(169 918)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		62 625	54 529
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		382 525	399 723

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2020 рік	2019 рік
Процентні доходи	18	33 563	33 841
Процентні витрати	18	(11 961)	(14 174)
Чистий процентний дохід		21 602	19 667
Відраховані до резерву на зменшення корисності	19	(1 771)	(4)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 831	19 663
Доходи з депозитів та комісійними	20	27 649	24 075
Витрати за виплатами та комісійними	20	(8 888)	(6 386)
Прибуток мінус збиток від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		3 103	2 589
(Збиток мінус прибуток)/прибуток мінус збиток від переоцінки іноземної валюти		(7 460)	6 510
Прибуток мінус збиток від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	8	8
Прибуток мінус збиток/збиток мінус прибуток від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	16 045	(1 528)
Витрати щодо резерву під юридичні ризики	16	(8 577)	(387)
Збиток/прибуток від уцінки будівель (що переважують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості		(256)	4
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставадержателя		(119)	(134)
(Зменшення корисності)/відновлення зменшення корисності інвестицій в асоційовану компанію		(124)	8
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(16 006)	(14 428)
Інші чисті доходи		1 090	2 113
Прибуток до оподаткування		24 296	32 609
Кредит з податку на прибуток	22	6	-
Чистий прибуток за рік		24 302	32 609
Інші сукупні доходи(витрати):			
Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нерекласифікований (збиток)/прибуток від переоцінки		(1 649)	2 037
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(8)
- Податковий ефект		(8)	-
Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		139	(70)
- Податковий ефект		(25)	15
Інші сукупні (витрати) доходи		(1 549)	1 974
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		22 753	34 583

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про зміни капіталу за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	Акціонерний капітал	Емісійний дохід	Резерв переодичної бюджеті	Нерозподілений збиток від асоційованих підприємств	Результат від операцій з акціонером	Загальний резерв на інші фонди	Навчальний дефіцит	Всього капіталу
Залишок на 1 січня 2019		206 068	23	687	(3 383)	12 174	6 211	(190 988)	31 484
Прибуток за звітний період		-	-	-	-	-	-	32 609	32 609
Інші сукупні доходи(збитки) за рік		-	-	(55)	2 829	-	-	-	1 874
Всього інших сукупних доходів(збитків) за рік		-	-	(55)	2 829	-	-	32 609	34 583
Зміна у резервах переодичної бюджеті внаслідок:									
- переведення (амортизації) резерву переодичної бюджеті до нерозподіленого прибутку		-	-	(18)	-	-	-	18	-
Розподіл прибутку:									
- виплата дивидендів		-	-	-	-	-	-	(11 518)	(11 518)
- переведення до резервного фонду		-	-	-	-	-	639	(639)	-
Залишок на 31 грудня 2019		206 068	23	614	(1 274)	12 174	6 850	(169 918)	54 529
Залишок на 1 січня 2020		206 068	23	614	(1 274)	12 174	6 850	(169 918)	54 529
Прибуток за звітний період		-	-	-	-	-	-	24 302	24 302
Інші сукупні доходи(збитки) за рік		-	-	114	(1 663)	-	-	-	(1 549)
Всього інших сукупних доходів(збитків) за рік		-	-	114	(1 663)	-	-	24 302	22 753
Зміна у резервах переодичної бюджеті внаслідок:									
- переведення (амортизації) резерву переодичної бюджеті до нерозподіленого прибутку		-	-	(39)	-	-	-	39	-
Розподіл прибутку:									
- виплата дивидендів	17	-	-	-	-	-	-	(24 457)	(24 457)
- переведення до резервного фонду	17	-	-	-	-	-	1 631	(1 631)	-
Залишок на 31 грудня 2020		206 068	23	609	(2 937)	12 174	8 481	(171 665)	52 625

Затверджено до вилучення та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
 В.о. Голови Правління

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

Примітки, подані на сторінках 5-87 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про рух грошових коштів за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2020 рік	2019 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Процентні доходи отримані		32 658	33 239
Проценти сплачені		(12 266)	(14 095)
Виплати та комісійні отримані		27 649	24 575
Виплати та комісійні сплачені		(8 888)	(8 389)
Дохід отриманий від операцій з іноземною валютою та своп-контрактами		3 103	2 589
Сплачені витрати, пов'язані з персоналом		(7 683)	(7 311)
Адміністративні та інші операційні витрати сплачені, крім сплачених витрат, пов'язаних з персоналом		(8 315)	(8 576)
Інші доходи отримані		1 319	2 187
Податок на прибуток сплачений		(4 403)	(2 073)
Грошові потоки, отримані від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		25 174	26 149
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Чисте зменшення(збільшення) залишків обов'язкового резерву		5	(6)
Чисте зменшення(збільшення) зобов'язаності банків		2 085	(27 073)
Чисте зменшення(збільшення) кредитів та авансів клієнтам		2 582	(10 245)
Чисте (збільшення)/зменшення індексів фінансових активів		(2)	270
Чисте зменшення(збільшення) індексів активів		300	(601)
Чисте (зменшення)/збільшення зобов'язаності перед банками та іншими фінансовими організаціями		(220)	111
Чисте збільшення коштів клієнтів		56 207	21 979
Чисте (зменшення)/збільшення розривів, індексів фінансових та нефінансових зобов'язань		(689)	25
Чисті грошові кошти, отримані від операційної діяльності		85 402	10 609
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Надходження від продажу основних засобів		36	21
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(2 224)	(1 923)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		-	46
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інші сукупний дохід		32 135	37 910
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інші сукупний дохід		(81 623)	(24 156)
Надходження від погашення інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		-	12 235
Придбання інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		(1 498)	-
Чисті грошові кошти, використані/отримані від інвестиційної діяльності		(53 144)	24 133
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Погашення зобов'язання орендарів з плану		(631)	(531)
Погашення кредиту рефінансування НБУ		(7 621)	(2 088)
Виплата дивідендів		(24 457)	(11 518)
Чисті грошові кошти, використані в фінансовій діяльності	31	(32 709)	(14 117)
Вплив змін курсів обміну на грошові кошти та їх еквіваленти		4 033	(1 815)
Вплив очікування кредитних збитків на грошові кошти та їх еквіваленти		(1)	-
Чисте збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		3 581	18 818
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року		44 487	25 677
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	6	48 068	44 487

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

 Г. Ю. Самарна
 В.о. Голови Правління

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Гривня	31 грудня 2019	31 грудня 2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	45 834	27 260
Зобов'язаність банків	7	27 138	-
Кредити та аванси клієнтам	8	50 544	50 140
Інвестиційні цінні папери			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	84 680	86 244
- за справедливою вартістю через власний сукупний дохід	9	66 602	79 299
- за амортизованою собівартістю	9	875	14 538
Повні податкові активи		2 257	184
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію/інвестиції в дочірні компанії		155	30
Інвестиційна нерухомість		3 379	3 340
Активи з права користування	10	1 735	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	4 764	3 753
Інші фінансові активи	12	2 210	2 743
Інші активи	13	9 285	8 899
Майно, що перейшло у власність банку на заставодержателя		1 244	1 361
Активи, утримувані для продажу	14	-	117
ВСЬОГО АКТИВІВ		309 723	278 048
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Зобов'язаність перед НБУ	15	7 721	9 817
Зобов'язаність перед банками та іншими фінансовими організаціями		201	195
Кредити клієнтам	16	340 621	231 055
Зобов'язання орендаторів з лізингу	17	1 748	-
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	18	121	136
Інші фінансові зобов'язання	17	1 522	2 249
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 290	3 132
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		295 194	246 584
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Резерв переодичних будівель	21	614	687
Нерозподілений збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 274)	(3 303)
Результат від операцій з інструментами		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	19	6 850	6 211
Накопичений дефіцит		(109 918)	(190 388)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		54 529	31 464
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		309 723	278 048

Завершено складання та підписано 29 квітня 2020 року.

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	2019 рік	2018 рік
Процентні доходи	20	33 841	30 754
Процентні витрати	20	(14 174)	(14 002)
Чистий процентний дохід		19 667	16 752
Відраховання до резерву на зменшення корисності	21	(4)	(6 089)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 663	10 663
Доходи за виплатами та комісіями	22	24 575	19 560
Витрати за виплатами та комісіями	22	(8 386)	(4 402)
Прибуток мінус збитки від операцій з іноземною валютою та сеп-контрактами		2 589	1 983
Прибуток мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		6 510	1 145
Прибуток мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		8	3
Збитки мінус прибуток від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		(1 526)	(3 085)
Прибуток(збитки) від оцінки будівель та інвестиційної нерухомості		4	(553)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(134)	(13)
Відновлення зменшення корисності асоційованої компанії		6	-
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(14 815)	(13 988)
Інші чисті доходи		2 113	1 446
Прибуток до оподаткування		32 609	12 789
Кредит з податку на прибуток	24	-	9
Чистий прибуток за рік		32 609	12 798
Інші сукупні доходи(витрати):			
Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований прибуток(збиток) від переоцінки		2 037	(1 872)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(3)
- Змін у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		(70)	2
- Податковий ефект		15	(3)
Інші сукупні доходи(витрати)		1 974	(1 874)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		34 583	10 924
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру банку (у гривнях на акцію)	19	44,31	17,39

Зачековано та підписано 29 квітня 2020 року.

Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

В. В. Ярошенко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про зміни капіталу

У мільйонах українських гривень	Прим.	Аудированні з капітал	Емісійний відсоток	Резерв перехідний бухгалтерський	Нерозподілений збиток від інвестиційних операцій	Результат від операцій з інструментами фінансування	Загальні резерви та інші фонди	Накопичений дефіцит	Всього капіталу
Залишок на 1 січня 2018		296 000	23	760	(1 428)	12 174	6 211	(202 268)	20 540
Прибуток за рік		-	-	-	-	-	-	12 798	12 798
Інші сукупні доходи(збитки) за рік		-	-	1	(1 075)	-	-	-	(1 074)
Всього інші сукупні доходи(збитки) за рік		-	-	1	(1 075)	-	-	12 798	10 024
Зміна у резервах нерозподілений бухгалтерський:		-	-	(31)	-	-	-	31	-
- рекалібрування бухгалтерський до інших статей		-	-	(32)	-	-	-	32	-
- відбиття бухгалтерський		-	-	(20)	-	-	-	20	-
- зарахованні (аннулювання) резерву нерозподілений бухгалтерський до нерозподілений прибуток		-	-	-	-	-	-	-	-
Залишок на 31 грудня 2018		296 000	23	687	(3 360)	12 174	6 211	(190 388)	21 454
Залишок на 1 січня 2019		296 000	23	687	(3 360)	12 174	6 211	(190 388)	21 454
Прибуток за рік		-	-	-	-	-	-	32 609	32 609
Інші сукупні доходи(збитки) за рік		-	-	(55)	2 029	-	-	-	1 974
Всього інші сукупні доходи(збитки) за рік		-	-	(55)	2 029	-	-	32 609	34 583
Зміна у резервах нерозподілений бухгалтерський:		-	-	(18)	-	-	-	18	-
- зарахованні (аннулювання) резерву нерозподілений бухгалтерський до нерозподілений прибуток		-	-	-	-	-	-	-	-
Розподіл прибутку:		-	-	-	-	-	-	-	-
- виплата дивідендів	19	-	-	-	-	-	-	(11 518)	(11 518)
- зарахованні до резервного фонду	19	-	-	-	-	-	639	(639)	-
Залишок на 31 грудня 2019		296 000	23	614	(1 274)	12 174	6 850	(108 918)	54 529

Затверджено та підписано 29 квітня 2020 року.

Г. Ю. Самаріна
 Голова Правління

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про рух грошових коштів

У мільйонах українських гривень	Прим.	2019 рік	2018 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Процентні доходи отримані		36 573	29 791
Проценти сплачені		(14 095)	(14 163)
Виплати та комісійні отримані		24 575	19 590
Виплати та комісійні сплачені		(6 386)	(4 402)
Дохід отриманий від операцій з іноземною валютою та своп-контрактами		2 589	1 958
Сплачені витрати, пов'язані з персоналом		(7 311)	(5 727)
Адміністративні та інші операційні витрати сплачені, крім сплачених витрат, пов'язаних з персоналом		(6 576)	(7 487)
Інші доходи отримані		2 187	1 422
Податок на прибуток сплачений		(2 073)	-
Грошові потоки, отримані від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		28 483	20 982
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Число збільшення залишків обов'язкового резерву		(8)	(1)
Число (збільшення)/зменшення зобов'язаності банку		(27 073)	2 911
Число збільшення кредиту та гарантії клієнтам		(12 579)	(13 515)
Число зменшення інших фінансових активів		270	55
Число збільшення інших активів		(601)	(188)
Число зменшення зобов'язаності перед НБУ		-	(1 500)
Число зменшення(збільшення) зобов'язаності перед банками та іншими фінансовими організаціями		111	(24)
Число збільшення коштів клієнтів		21 979	20 911
Число збільшення резервів, інших фінансових та нефінансових зобов'язань		25	512
Чисті грошові кошти, отримані від операційної діяльності		10 609	30 143
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Надходження від продажу основних засобів		21	14
Продання основних засобів та нематеріальних активів		(1 923)	(1 368)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		46	112
Продання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		-	(24)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		37 910	7 074
Продання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(24 156)	(32 926)
Надходження від погашення інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		12 235	4 305
Продання інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		-	(3 519)
Чисті грошові кошти, отримані від/використані в інвестиційній діяльності		24 133	(26 332)
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Погашення зобов'язань кредиторів з ліміту		(531)	-
Погашення кредиту рефінансування НБУ		(2 068)	(1 000)
Виплата дивідендів		(11 518)	-
Погашення субординованого боргу		-	(134)
Чисті грошові кошти, використані в фінансовій діяльності	32	(14 117)	(1 134)
Вплив змін курсів обміну на грошові кошти та їх еквіваленти		(1 815)	(506)
Вплив очікування кредитних збитків на грошові кошти та їх еквіваленти		-	(15)
Чисте збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		18 810	2 156
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року		25 677	23 521
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	6	44 487	25 677

Звіт перевірено незалежним аудитором та підписано 29 квітня 2020 року.

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремі дані про прибуток чи збиток та інші сукупні доходи

У звітності утримується рівень	Прим.	2018 рік	2017 рік (перераховано)
Процентні доходи	20	30 754	24 485
Процентні витрати	20	(14 052)	(16 274)
Чистий процентний дохід		16 702	8 211
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(6 046)	(7 578)
Чисті процентні доходи після вержування резерву на зменшення корисності		10 656	(1 268)
Доходи за валютами та комісійними	22	10 500	13 251
Витрати за валютами та комісійними	22	(4 462)	(3 017)
Прибуток/збиток від обслуговування пенсійних фінансових інструментів	6	-	3 481
Прибуток/збиток від операцій з імовірною валютною та валют-контрактами		1 083	1 884
Прибуток/збиток від переоцінки імовірної валютної		1 145	(2 001)
Прибуток/збиток від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інші сукупні доходи		3	-
Збиток/збиток/прибуток від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	(3 045)	-
(Збиток)/прибуток від переоцінки та інвестиційної нерозності		(583)	247
Зменшення корисності нематеріальних активів		-	(7)
Зменшення корисності майна, це передано у власність банку як заставдержателем		(13)	(11)
Зменшення корисності інвестицій в асоційовану компанію		-	(96)
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(13 868)	(12 190)
Інші доходи		1 487	1 330
Інші витрати		(17)	(15)
Прибуток до оподаткування		12 780	397
Користі/витрати з податку на прибуток	24	3	(19)
Чистий прибуток за рік		12 783	378
Інші сукупні доходи(витрати):			
Справді, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток фінансові інструменти, що визначаються за справедливою вартістю через інші сукупні доходи:			
- Нерекласифікований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 672)	(1 080)
- Прибуток, що рекласифікований до складу прибуток чи збиток		(3)	-
- Збиток у резерві від оцінки кредитних збитків		-	-
- Податковий ефект		-	-
Справді, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Приміщення:			
- Переоцінка привадиць		2	(20)
- Податковий ефект		(7)	4
Інші сукупні витрати		(1 677)	(1 076)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІ(ВИТРАТ) ЗА РІК		11 106	(698)
Безплатні та дисконтні дивіденди на акції відділу прибутку, інші платіжні акціонеру банку (у гривнях на акції)	25	17,38	6,98

Застверджено до виходу та підписано 23 квітня 2019 року.

П. Кошманіт
 Голова Правління

Г. Ю. Саваріна
 Заступник Голови Правління
 (з галузь фінансів)

В. В. Яромченко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремі звіти про рух грошових коштів

У мільйонах українських гривень	Прим.	2018 рік	2017 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Продані доходи операцій		20 701	28 885
Проценти сплатені		(14 163)	(18 471)
Виплати та кваліфікаційні операції		19 590	13 211
Виплати та кваліфікаційні операції		(4 402)	(3 017)
Дохід отриманий від операцій з іноземною валютою та валютногравіа		1 968	1 084
Сплатені витрати, пов'язані з персоналом		(5 727)	(4 947)
Адміністративні та інші операційні витрати сплатені, крім сплатених витрат, пов'язаних з персоналом		(7 487)	(5 388)
Інші доходи операцій		1 422	1 530
Грошові потоки, отримані від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		20 902	5 265
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Часте збільшення/зменшення обов'язкового резерву		(7)	(25)
Часте зменшення/збільшення зобов'язаності банку		2 911	(2 785)
Часте збільшення/зменшення кредитів та авансів клієнтам		(13 515)	(15 387)
Часте зменшення/збільшення інших фінансових активів		55	(217)
Часте збільшення/зменшення інших активів		(188)	(218)
Часте збільшення/зменшення зобов'язаності перед НБУ		(1 580)	1 580
Часте збільшення/зменшення зобов'язаності перед банками та іншими фінансовими організаціями		(24)	(2 388)
Часте збільшення/зменшення коштів клієнтів		20 811	23 189
Часте збільшення/зменшення резервів, інших фінансових та нефінансових зобов'язань		512	(247)
Чисті грошові потоки, отримані від операційної діяльності		30 143	15 634
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Надходження від продажу трайблдерів, уласницьких середньотермінових та збалансованих		14	83
Придбання трайблдерів, уласницьких середньотермінових та збалансованих		(1 388)	(827)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через ринки та біржі		112	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через ринки та біржі		(24)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інші сукупний дохід		7 074	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інші сукупний дохід		(32 828)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		4 385	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		(3 518)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів, утримуваних для продажу		-	1 488
Придбання інвестиційних цінних паперів для продажу		-	(30 768)
Надходження від погашення інвестиційних цінних паперів, що утримувалися до погашення		-	285
Придбання інвестиційних цінних паперів, що утримувалися до погашення		-	(8 448)
Чисті грошові потоки, використані в інвестиційній діяльності		(28 332)	(14 087)
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Надходження коштів від кредиту рефінансування НБУ		-	15 701
Позаштатні зобов'язаності перед НБУ		(1 005)	(22 576)
Позаштатні субординованого боргу		(134)	-
Чисті грошові потоки, використані в фінансовій діяльності	30	(1 134)	(7 875)
Вплив змін курсів об'єктів на грошові потоки та їх еквіваленти		(589)	486
Вплив операційних кредитних збитків на грошові потоки та їх еквіваленти		(15)	-
Часте збільшення/зменшення грошових коштів та їх еквівалентів		2 196	(5 152)
Грошові потоки та їх еквіваленти на початок року		23 521	28 573
Грошові потоки та їх еквіваленти на кінець року	2	25 677	23 521

Затверджено до звіту та підписано 23 квітня 2019 року.

 П. Кравчук
 Голова Правління

 Г. Ю. Савченко
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Яремленко
 Головний бухгалтер

